ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Τὰ πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 58ον. ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1922. Ἀριθ. 8.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

«Καὶ εἶπον· Τί νὰ πράξω, Κύριε;»
(Πράξ. κβ'. 10).

Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὑπῆρξε μέγα γεγονὸς ὄχι μόνον διὰ τὴν μόλις γεννηθεῖσαν Χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν τὸν Ἰουδαϊσμόν, ὅστις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Παύλου εὗρε τὸν μέγαν αὐτοῦ ἀνατροπέα, ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς εἰς αὐτὸν εὗρε τὸν μέγαν αὐτοῦ κήρυκα.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁ Ἰουδαϊσμὸς ἐκίνησε πάντα λίθον, ἵνα ἐξουδετερώσῃ τὴν δρᾶσιν τοῦ Παύλου, μὴ δειλιάσας οὔτε πρὸ τῆς δολοφονίας (Πράξ. κγ.'12—30).

Ποῖα ἦσαν τὰ αἴτια, ἂν δυνάμεθα ν' ἀνακαλύψωμεν τοιαῦτα, ἅτινα ἐπέφερον τὴν μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὸν Σαῦλον; Οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ μίσους ἀπέδωκαν τὴν μεταβολὴν τῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν ἀρχῶν του εἰς ἐλατήρια εὐτελῆ—εἰς ἕνα ἔρωτα ἀποτυχόντα τοῦ Σαύλου πρὸς μίαν θυγατέρα Φαρισαίου ἢ ἀρχιερέως τινος. Πόσον ἡ ἱστορία αὕτη δύναται νὰ ἦναι ἀληθὴς ἢ ὄχι, μαρτυρεῖ ἡ μετέπειτα δρᾶσις τοῦ Παύλου, ἡ εἰλικρίνεια καὶ τὸ ἀνυστερόβουλον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Ἄλλως τε ἐκεῖνοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀποσπᾶταί τις δογματικῶς, εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι νὰ διασπείρουν τὰς πλέον ἀπιστεύτους διαδόσεις καὶ ψευδεῖς κατηγορίας, διὰ νὰ δημιουργήσουν δυσμενεῖς ἐντυπώσεις ἐπὶ τοῦ ἀμαθοῦς λαοῦ. Ἡμεῖς οἱ Εὐαγγελικοὶ Ἕλληνες ἔχομεν πικρὰν πεῖραν τοιούτων ψευδῶν διαδόσεων· ὅτε μὲν ὅτι ἠλλαξοπιστήσαμεν χάριν χρημάτων, ὅτε δὲ ὅτι πατοῦμεν τὰς ἱερὰς εἰκόνας, ἄλλοτε καλούμενοι Μασσόνοι, κ.τ.λ. Ἂν οἱ διαδίδοντες ταῦτα ἦσαν ἀμαθεῖς καὶ ἀπαίδευτοι, θὰ ἦσαν συγχωρητέοι· ὅταν ὅμως μὲ ὑστεροβουλίαν καὶ ἐν ἐπιγνώσει διαδίδωνται ταῦτα ὑπ' ἀνθρώπων, οἵτινες ἐγνώρισαν τοὺς Εὐαγγελικοὺς καὶ ἐδῶ καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ, τὸ πρᾶγμα καθίσταται ζήτημα κακῆς πίστεως ἀνάξιον κἂν συζητήσεως. Ἂν δὲ ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι διαδίδωνται τοιαῦτα παρὰ Χριστιανῶν διαφόρου δόγματος περὶ ἀλλήλων, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Χριστιανισμοῦ φανταζόμεθα πόσον εὐνόητον ἦτο διὰ τοὺς ζηλωτὰς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ νὰ συκοφαντήσουν διὰ παντὸς τρόπου τὸν Παῦλον, ὅστις ἠσπάσθη τὸ νέον καὶ μισητὸν θρήσκευμα τοῦ ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ.

Ὁ Σαῦλος ἦτο σύμφωνος εἰς τὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου καὶ ἐφύλαττε τὰ ἐνδύματα τῶν λιθοβολησάντων τὸν πρωτομάρτυρα τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας· τόσον δὲ ζηλωτὴς ἐδείχθη κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὥστε ταχέως τοῦ ἐδόθη πρωτοβουλία

εἰς τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ παντοῖα μέτρα διὰ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὶ κρῖμα ὅμως—κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν Ἰουδαίων—ὅτι εἰς τὸ μέσον τῆς τόσον ἐπιτυχοῦς δράσεώς του, εἰς μίαν μόνον στιγμὴν ἤλλαξε κατεύθυνσιν. Δὲν ἔπαυσεν ἁπλῶς νὰ διώκῃ τοὺς Χριστιανούς, ἀλλ' ἐγένετο ὁ μέγας κῆρυξ καὶ ὑποστηρικτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἕως τότε κατεδίωκε! Καὶ κυρίως τὸ γεγονὸς τοῦτο κατετάραξε τὰς τάξεις τῶν φανατικῶν Ἰουδαίων.

Ἀλλὰ τὶ ἐπέφερε τὴν αἰφνιδίαν ταύτην μεταβολὴν εἰς τὸν Σαῦλον;

Δὲν δυσπιστῶ καθόλου πρὸς τὰς ἀκαριαίας καὶ ἀποτόμους ἐπιστροφάς. Διότι Ἐκεῖνος, ὅστις «ἐκ τῶν λίθων δύναται ν' ἀναστήσῃ τέκνα εἰς τὸν Ἀβραάμ», δύναται ἐν μιᾷ στιγμῇ χρόνου νὰ μεταβάλῃ καὶ καρδίας καὶ κατευθύνσεις καὶ διαθέσεις ἀνθρώπων. Ἀλλὰ λέγω ὅτι ὁ Θεὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνεργεῖ ἐντὸς τῶν φυσικῶν ἐκείνων νόμων, τῶν ὁποίων νομοθέτης ὑπῆρξεν ὁ ἴδιος.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Παύλου δὲν δύναται κανεὶς ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Στεφάνου ἀφῆκε κάποιαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεανίου Σαύλου. Ἐπίσης ἡ σταθερότης, ἡ καρτερία, ἡ χαρὰ—ὄχι ἁπλῶς ἡ ψυχικὴ ἀταραξία, ἀλλ' ἡ ἱλαρότης καὶ τὸ εὔχαρι — τῶν **Χριστιανῶν** *ἐν τῷ μέσῳ τῶν διωγμῶν βεβαίως θὰ ἔκαμαν ἔκπληξιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πολυμηχάνου διώκτου τῆς Ἐκκλησίας Σαύλου. Τὰ γεγονότα τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν γένει ἡ ὅλη διδασκαλία Αὐτοῦ, ἂν δὲν μετέβαλον ἀμέσως τὸν Σαῦλον, παρεσκεύασαν ὅμως καὶ προητοίμασαν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ψυχολογικὴν ἐκείνην στιγμὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ. Προσθέσατε εἰς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὴν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Γαμαλιὴλ ἐκπαίδευσίν του καὶ θὰ ἔχητε τὸ ἀσφαλὲς τελικὸν ἀποτέλεσμα, ὅπερ καὶ ἐπῆλθε.*

Διότι ὁ Γαμαλιήλ, ἂν καὶ Ἰουδαῖος Φαρισαῖος, εἶχεν ἐν τούτοις φιλελεύθερον πνεῦμα σπάνιον εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν φανατικῶν Ἰουδαίων. Γνωρίζομεν τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἑνὸς μικροῦ μέν, ἀλλὰ σημαντικοῦ περιστατικοῦ, ὅτε προκειμένου νὰ καταδικασθοῦν οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ὁ Γαμαλιὴλ ὡμίλησεν εἰς τὸ συνέδριον κατὰ τρόπον ἀντάξιον τῶν φιλελευθέρων πνευμάτων πάσης ἐποχῆς: «Ἐὰν ἡ νέα αὕτη διδασκαλία ἦναι ἐξ ἀνθρώπων, θὰ καταρρεύσῃ μόνη της καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ χάσητε τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν κόπον σας· ἐὰν ὅμως ἦναι ἐκ Θεοῦ, τότε σεῖς οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὸν θεοσεβῆ προσέξατε, διότι δὲν δύνασθε νὰ ματαιώσητε αὐτὴν καὶ μήπως εὑρεθῆτε καὶ θεομάχοι» (Πράξ. ε' 34—39).

Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι:

Ι. Πᾶσα λεπτομέρεια τῆς ζωῆς μας εἶναι μία προπαρασκευὴ πρὸς ἀποδοχὴν ἢ ἀπόκρουσιν τῆς θείας χάριτος.

Αὕτη εἶναι μία ἀναμφισβήτητος ἀλήθεια. Ὅταν ὁ Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς ἐν Ρώμῃ Χριστιανοὺς ἔλεγεν ὅτι «τὰ πάντα συνεργοῦσιν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Θεόν», ὡμίλει ἐξ ἰδίας πείρας. Διότι πᾶσα λεπτομέρεια τῆς ζωῆς του—ἡ πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη, ὡς κέντρον παιδείας, οἱ διδάσκαλοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφοίτησεν, ὁλόκληρος ἡ μετέπειτα ζωή του, παρεσκεύασαν τὴν τελικὴν ἔκβασιν, ἥτις ὑπῆρ-

ξεν οὐχὶ ἁπλῶς ἀποδοχὴ ἀλλὰ θρίαμβος τῆς θείας χάριτος, ἡ ὁποία μετεχειρίσθη ὅλας ἐκείνας τὰς ἱκανότητας, ὅλην ἐκείνην τὴν μόρφωσιν αὐτοῦ πρὸς ἐνδοξωτέραν ἐκδήλωσιν τῆς θείας δυνάμεως· καὶ ἀκριβῶς ὅταν παρουσιάσθη εἰς τὸν Σαῦλον ἡ κρισιμωτέρα στιγμὴ τῆς ζωῆς του διὰ νὰ λάβῃ μίαν ὁριστικὴν καὶ ἀμετάκλητον ἀπόφασιν, δὲν ἐδίστασε ποσῶς νὰ ῥίψῃ τὸν κλῆρόν του πρὸς τὸ μέρος τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἀντίθετον παράδειγμα ἔχομεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰούδα. Οὗτος, παρ᾿ ὅλας τὰς δοθείσας εἰς αὐτὸν εὐκαιρίας, κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμὴν ἔλαβε τὴν θέσιν καὶ τὴν στάσιν ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου Αὐτοῦ.

Ἀλλ᾿ αἱ τοιαῦται στιγμαὶ δὲν παρουσιάζονται συχνὰ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐθνῶν. Προπαρασκευαί, προμηνύματα, προειδοποιήσεις παρουσιάζονται πολλαί, ἀλλ᾿ αἱ κρίσιμοι στιγμαὶ εἶναι ὀλίγαι· ἅπαξ ἢ δὶς εἰς τὴν ζωὴν ἑνὸς ἀτόμου ἢ ἔθνους παρουσιάζονται εὐκαιρίαι—κρίσιμοι στιγμαὶ—ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ὁποίων δίδεται ἡ μεγάλη κατεύθυνσις πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ σημεῖον. Ἴσως εἰς τὴν περίστασιν τοῦ Σαύλου, κατὰ τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἐπιστροφή του ὑπῆρξε στιγμιαία, διότι πληρωθέντος τοῦ ποτηρίου τῆς συγκεντρωθείσης γνώσεως, ἀμέσως ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ ἔλαβε τὴν ὁριστικὴν ἀπόφασιν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Εἶπον ὅτι ἅπαξ ἢ δὶς παρουσιάζονται αἱ κρίσιμοι αὗται στιγμαί. Καὶ ὅμως ὁποίαν εὐρεῖαν ἐπίδρασιν ἐξασκοῦν ἐπὶ τῆς ζωῆς μας! Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς αἱ ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας προξενοῦμεν εἰς τοὺς πέριξ ἡμῶν, δηλαδὴ ἡ Χριστιανικὴ ζωή μας, ἡ συμπεριφορὰ καὶ διαγωγή μας, ἐξασκοῦν μίαν δύναμιν εἰς πάντας τοὺς περὶ ἡμᾶς συγγενεῖς, φίλους καὶ γνωρίμους ἡμῶν καὶ μίαν ἡμέραν θὰ ἀποφέρουν τὸν καρπόν των. Τοῦτο πρέπει νὰ παρακινῇ τοὺς Χριστιανοὺς εἰς ἐκδήλωσιν πληρεστέρας Χριστιανικῆς ζωῆς, χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων νὰ δύνανται νὰ προΐδουν τὰς συνεπείας τῆς προξενουμένης ἐντυπώσεως. Πάντως ὅμως, ἐὰν ἐξ ἁγνῶν καὶ εἰλικρινῶν ἐλατηρίων κινώμεθα καὶ οὐχὶ ἁπλῶς πρὸς ἐπίδειξιν Χριστιανισμοῦ, αἱ συνέπειαι θὰ ἦναι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ ***Χριστοῦ.***

ΙΙ. Οἱ διῶκται καὶ οἱ ἐχθροὶ γίνονται οἱ καλλίτεροι καὶ οἱ θερμότεροι ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ.

Διατί; Ἐνταῦθα παρουσιάζεται ἓν ψυχολογικὸν φαινόμενον ἀρκετὰ περίεργον. Ἂς προσπαθήσωμεν νὰ τὸ ἐννοήσωμεν.

Κατὰ γενικὸν κανόνα, ὁ διώκτης μιᾶς ἰδέας θρησκευτικῆς, κοινωνικῆς ἢ πολιτικῆς πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ἐμφορῆται ὑπὸ ἁγνῶν αἰσθημάτων, νὰ φρονῇ εἰλικρινῶς ὅτι διὰ τῆς δράσεώς του—τοῦ διωγμοῦ—ἐξυπηρετεῖ σκοπόν τινα ὄχι ἁπλῶς σύμφωνον πρὸς τὴν ἰδεολογίαν του, ἀλλὰ προάγοντα ἠθικῶς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν, προκειμένου δὲ περὶ θρησκευτικοῦ διωγμοῦ, συντελοῦντα εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ του. Ἀντίθετον πρὸς τὸ ἀνωτέρω αἴσθημα εἶναι ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ἐμπάθεια κατὰ τῶν διαφωνούντων κοινωνικῶς, πολιτικῶς, θρησκευτικῶς, εἰς τοὺς διωγμοὺς τῶν ὁποίων κυριαρχεῖ ἡ μισαλλοδοξία καὶ τὸ μῖσος. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν κατεδίωκον τοὺς Χριστιανούς, ἀλλ᾿ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ μόνος ἕνας Σαῦλος εὑρέθη—συνοδοιπόρους καὶ εἶχε πολλούς, ἀλλ᾿ εἰλικρινὴς διώ-

κτης, ὑπὲρ πάντα ἄλλον ζηλωτὴς τῆς πατρίου θρησκείας ὡς δῆθεν ἐξυπηρετούσης τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἀτόμου, ἦτο μόνον αὐτός; ὁ Σαῦλος· μόνος αὐτὸς εὑρέθη καὶ τὴν θέσιν του, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο ὁ μετέπειτα Παῦλος. Ὁ Σαῦλος ἦτο ζηλωτής, ὄχι ὅμως φανατικὸς χυδαῖος καὶ ἐμπαθής. Ἦτο δὲ τοιοῦτος ὄχι μόνον ὅταν κατεδίωκε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐγένετο μέλος καὶ δὴ πρωτεῦον μέλος τῆς ἐκκλησίας ταύτης. «Εἴτε ἐξ ἀγάπης,» γράφει πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, «εἴτε ἐξ ἀντιζηλίας, ὁ Χριστὸς κηρύττεται καὶ εἰς τοῦτο ὄχι μόνον χαίρω τώρα, ἀλλὰ καὶ θὰ χαίρω πάντοτε· δὲν ἐξετάζω τίποτε ἄλλο εἰμὴ τὸ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον κηρύττεται εἰς πάντας.»

Ἀδελφοί, ἐὰν ὁ Χριστιανισμός μας δὲν ὑψοῦται εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦτο, δὲν ἔχει καμμίαν ἀπολύτως ἀξίαν. Ὁ Χριστὸς ἦτο ἐχθρὸς τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῶν φανατικῶν, ὄχι ὅμως τῶν εἰλικρινῶν ζηλωτῶν. Οὗτοι, ἐὰν ἦναι εἰλικρινεῖς, θὰ ὁμολογήσουν μίαν ἡμέραν τὸν Χριστόν, τὴν ἀλήθειαν, τὸ φῶς.

Εἷς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς ἐκαυτηρίασε τόσον πολὺ τοὺς Φαρισαίους τῆς ἐποχῆς του, ἦτο ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ ὑποκρισία των, ὄχι ὁ ζῆλός των· διότι ζῆλον εἰλικρινῆ δὲν εἶχον· ἂν ἐκ ζήλου κατεδίωκον Αὐτόν, πολὺ γρήγορα θὰ Τὸν ὡμολόγουν παρρησίᾳ Μεσσίαν (Ἰωάν. ζ,' 50—52).

III. Ἡ φωτισθεῖσα καὶ πεισθεῖσα καρδία δὲν δύναται εἰμὴ ἀμέσως ν' ἀνακράξῃ ὡς ὁ Παῦλος: «Τί θέλεις νὰ πράξω, Κύριε;»

Εἴδομεν ὁπόσα καὶ ὁποῖα γεγονότα χρησιμοποιεῖ ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἐπιφέρῃ ἓν θετικὸν ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ζωήν μας. Πάντα ταῦτα δημιουργοῦν εἰς ἡμᾶς μίαν πεποίθησιν καὶ βεβαιότητα ἀσάλευτον, ἡ ὁποία μᾶς ὠθεῖ, ὅπως ὤθησε τὸν Σαῦλον κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμήν, ν' ἀνακράξωμεν: «Τί θέλεις νὰ πράξω, Κύριε;» Δὲν εἶπεν ὁ Σαῦλος, «Μάλιστα, τώρα βλέπω ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας», ἢ «Ναί, σὲ παραδέχομαι ὅτι εἶσαι ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου». Πάντα ταῦτα εἶναι καλὰ καὶ ἅγια, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ὑψώνει μέχρι τοῦ Χριστοῦ καὶ μᾶς καθιστᾷ φίλους καὶ οἰκείους Αὐτοῦ εἶναι αὐτὸ τό: «Τί θέλεις νὰ πράξω;» Καὶ τοῦτο, διότι πρέπει νὰ λάβωμεν τὴν ἀπάντησιν παρὰ τοῦ Κυρίου· «Θὰ σοὶ δείξω τί ἔχεις νὰ **πάθῃς** ὑπὲρ Ἐμοῦ. Δὲν σοὶ λέγω τίποτε περὶ τῶν προνομίων σου, περὶ τῶν δικαιωμάτων σου, περὶ τῶν πόθων σου, περὶ πραγματοποιήσεως τῶν βλέψεών σου. Ταῦτα εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς πίστεώς σου· ἀλλὰ θέλω νὰ σοὶ δείξω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διαφεύγει τόσον εὐκόλως τὴν προσοχήν σου — τὸ τί ἔχεις νὰ πάθῃς ὑπὲρ Ἐμοῦ.» Ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Μωάμεθ — παράδεισος, ἀπολαύσεις, κτλ. — καὶ τῶν ὑποδείξεων τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οἱ ἀκολουθοῦντες Αὐτὸν ἔχουν νὰ ὑποφέρουν πολλὰ ἕνεκα τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ.

Καὶ ὁ λόγος οὗτος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις παρώτρυνε τὸν Παῦλον νὰ γράψῃ πρὸς Φιλιππησίους: «Εἰς ἐσᾶς ἐδόθη τὸ χάρισμα, ὄχι μόνον νὰ πιστεύσητε εἰς Αὐτόν, ἀλλὰ καὶ νὰ πάθητε ὑπὲρ Αὐτοῦ» (Φιλιππ. α,' 29). Ἰδοὺ ὁ κλῆρός σου, Χριστιανέ, ὅστις ἀφῆκας τὴν πλάνην καὶ ἀπεδέχθης καὶ ἐνεκολπώθης τὴν ἀλήθειαν, τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον κατεδίωκες προηγουμένως.

Πιστεύεις εἰλικρινῶς εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά σου, ἀρχηγόν σου, φῶς σου, ὁδηγόν σου; Ἀπέκτησας τὴν βεβαιότητα ταύτην εἰς τὴν ψυχήν σου; Ἄφες τὸ πνεῦμά σου ἐλεύθερον νὰ κράξῃ μετὰ τοῦ Παύλου: «Ὅ,τι θέλεις Σύ, Κύριε, εἶναι καὶ θέλησις ἰδική μου καὶ σκοπὸς τῆς ζωῆς μου. Ζωή, ἀσθένεια, θάνατος, διωγμοί, θυσίαι, καταστροφαί—ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλῃς Σὺ καὶ ἐγὼ θὰ ὑποκύψω ἀγογγύστως καὶ μὲ χαράν. Γένοιτο ἐν ἐμοὶ τὸ ἅγιον καὶ καλὸν θέλημά σου! Ἀμήν!»

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΡΔΙΑΣ

Ὅταν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀπέθανεν ἡ σύζυγος τοῦ Διαδόχου τῆς Σουηδίας Πριγκήπισσα Μαργαρίτα, ἀφῆκε τελευταίαν παραγγελίαν νὰ τὴν ἐνταφιάσουν μὲ τὸ νυμφικὸν ἔνδυμα, μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε τελέσει τοὺς γάμους της πρὸ 15 ἐτῶν. Καὶ ἐζήτησε τοῦτο διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ γάμος της ὑπῆρξε τόσον εὐτυχής, ὥστε καὶ μέσα εἰς τὸν τάφον ἤθελε νὰ φορῇ τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς εὐτυχίας της.

Καὶ ἐνθυμήθην ὅτι εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων αἰώνων ὑπῆρχε συνήθεια, οἱ προσήλυτοι εἰς τὸν Χριστιανισμὸν νὰ βαπτίζωνται φοροῦντες ἔνδυμα λευκόν, τὸ ὁποῖον κατόπιν ὁ βαπτισθεὶς ἐφύλαττε μέχρι τοῦ θανάτου του καὶ ἐσαβανώνετο μὲ αὐτό, εἰς ἀνάμνησιν τῆς εὐτυχοῦς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα καὶ Κύριόν του καὶ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν ἐπίγειον Ἐκκλησίαν Αὐτοῦ.

Καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς νεαρᾶς πριγκηπίσσης καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀρχαίου Χριστιανοῦ, βλέπομεν ἐκδήλωσιν βαθέων αἰσθημάτων τῆς καρδίας. Ὢ! ἐὰν καὶ ἡ θρησκεία ἦτο ζήτημα τοιούτων αἰσθημάτων, πόσον ζωντανὴ θὰ ἦτο!

Πρέπει δυστυχῶς νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τῶν πλείστων ἀνθρώπων ἡ θρησκεία δὲν εὑρίσκει θέσιν. Διὰ πολλοὺς ἡ θρησκεία εἶναι ζήτημα ξηρῶν τύπων χωρὶς καμμίαν οὐσίαν. Δι' ἄλλους ἡ θρησκεία συνίσταται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν μερικῶν καθηκόντων ὀχληρῶν καὶ βαρετῶν. Δι' ἄλλους πάλιν, ἡ θρησκεία σημαίνει τὴν στέρησιν μερικῶν εὐχαριστήσεων ἀγαπητῶν. Δι' ὅλους αὐτοὺς ἡ θρησκεία δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἑλκυστικόν, τίποτε τὸ ἐνδιαφέρον· δὲν ἀσκεῖ εἰς τὸ πνεῦμα των κανὲν γόητρον, δὲν προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν των κανένα παλμὸν συγκινήσεως, κατανύξεως, ἀγάπης. Τί λυπηρὰ κατάστασις διὰ κοινωνίαν καὶ ἄτομα φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ!

Ἐν τούτοις, ἡ θρησκεία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ μελαγχολική, κάθε ἄλλο παρὰ ξηροὶ τύποι. Ἡ θρησκεία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι χαρὰ καὶ εἰρήνη καὶ ἔμπνευσις ὑψηλῶν καὶ εὐχαρίστων σκέψεων. Ἡ θρησκεία τῶν Ἀποστόλων ἦτο πλήρης χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ, μολονότι ἔζων εἰς τὸ μέσον κοινωνίας ἐχθρικῆς, ὑπέφερον διωγμοὺς καὶ ὀνειδισμοὺς καὶ φυλακίσεις καὶ ὅλοι των κατέληξαν εἰς μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Καθ' ὃ δὲ τώρα ζῶ ἐν σαρκί, ζῶ ἐν τῇ πίστει τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις μὲ ἠγάπησε καὶ παρέδωκεν Ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλάτ. β'. 20). Ὁ Πέτρος: «Τὸν ὁποῖον (Χρι-

στόν), ἂν καὶ δὲν εἴδετε, ἀγαπᾶτε· εἰς τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ τώρα δὲν βλέπετε αὐτόν, πιστεύοντες ὅμως ἀγαλλιᾶσθε μὲ χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ ἔνδοξον» (Α΄. Πέτρ. α΄. 8). Ὁ Ἰωάννης: «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτόν, διότι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς» (Α΄. Ἰωάν. δ΄. 19). Καὶ οἱ τρεῖς μιᾷ φωνῇ μαρτυροῦν ὅτι αἱ καρδίαι των ἦσαν ἀφωσιωμέναι εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ πίστις αὐτῶν καὶ ἡ θρησκεία αὐτῶν ὑπερεπήδησεν ὅλα τὰ ἐμπόδια, ἐπεριφρόνησεν ὅλους τοὺς διωγμοὺς καὶ ἐνίκησεν ὅλα τὰ θρησκεύματα τοῦ τότε κόσμου.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀληθὴς καὶ ζωντανὴ θρησκεία καὶ τοιαύτην θρησκείαν θέλει ὁ Χριστὸς νὰ ἔχουν ὅσοι ὀνομάζονται Χριστιανοί. Λέγει πρὸς κάθε ἄνθρωπον: «Υἱέ μου, δός μου τὴν καρδίαν σου» (Παροιμ. κγ΄. 26). «Ἀγαπᾷς με;» (Ἰωάν. κα΄. 15). «Δὲν σᾶς λέγω δούλους, ἀλλὰ φίλους» (Ἰωάν. ιε΄. 15). «Ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, τὰς ἐντολάς μου φυλάξατε» (Ἰωάν, ιδ΄. 15). Ὁλόκληρος ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία συνοψίζεται εἰς τὴν λέξιν ***ἀγάπη*** — ἀγάπη πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Ὥστε ἡ θρησκεία εἶναι ***ζήτημα τῆς καρδίας***. Καὶ πῶς νὰ μὴ ἀγαπήσωμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; Ἐὰν θεωρήσωμεν τὴν ἐπὶ γῆς ζωήν Του καὶ τὸν χαρακτῆρά Του, εἶναι ἄξιος ὅλης τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ θαυμασμοῦ μας. Ἐνθυμηθῆτε τὴν ἁπλότητα, τὴν γλυκύτητα, τὸ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρός Του, τὴν συμπάθειάν Του πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς, τὴν ἀγάπην Του πρὸς πάντας ἀνθρώπους, τὴν καθαρότητα τῆς ζωῆς Του, τὴν ἀκούραστον φροντίδα Του διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἰδίως διὰ τοὺς πάσχοντας, τὴν σοφίαν Του, τὸ θάρρος Του, τὴν πραότητά Του, τὴν ταπεινοφροσύνην Του. Καὶ ὅταν σκεφθῆτε ὅλα αὐτά, εἶναι ἀδύνατον ἡ καρδία σας, ὅσον σκληρὰ καὶ ἂν ἦναι, νὰ μὴ αἰσθανθῇ ἄπειρον σεβασμὸν καὶ ἀγάπην πρὸς Αὐτόν. Ἀλλ' ἐὰν προχωρήσητε περαιτέρω καὶ ἐνθυμηθῆτε τὴν μεγάλην Του θυσίαν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ ἕνα ἕκαστον ἄνθρωπον, διὰ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς τοῦ τότε καιροῦ καὶ τῶν ἔκτοτε αἰώνων, διὰ σᾶς καὶ δι' ἐμέ, θὰ ἐννοήσητε ὅτι ὁλόκληρος ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ πλημμυρῇ ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τοιοῦτον Σωτῆρα. Ὁ μὴ ποιήσας κακὸν ἐσταυρώθη ὡς κακοῦργος, ἐπληγώθη διὰ τὰς παραβάσεις ἡμῶν καὶ ἐθλίβη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν καὶ διὰ τῶν πληγῶν Αὐτοῦ ἡμεῖς ἰατρεύθημεν (Ἡσ. νγ΄. 5).

Ἤδη ἀναστηθεὶς ἐκ νεκρῶν μεσιτεύει ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἵσταται πλησίον ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν διὰ νὰ μᾶς σώσῃ, νὰ μᾶς εὐλογήσῃ, νὰ μᾶς δώσῃ εἰρήνην, συγχώρησιν, δύναμιν καὶ χαράν,

Δύνασαι, ἀναγνῶστα, νὰ μὴ ἀγαπήσῃς τοιοῦτον Σωτῆρα; Δύναται ἡ καρδία σου νὰ μὴ σκιρτήσῃ ἀπὸ εὐγνωμοσύνην καὶ πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς Αὐτόν; Δὸς τὴν καρδίαν σου καὶ ἀφιέρωσον τὴν ζωήν σου πρὸς Αὐτόν. Εἰπὲ πρὸς Αὐτὸν «Ναί, Κύριε, σὺ γνωρίζεις ὅτι σὲ ἀγαπῶ» (Ἰωάν. κα΄. 15). Καὶ τοῦ λοιποῦ ζῆσε μὲ τὴν ἀγάπην ὡς τὸ ἐλατήριον τῆς ζωῆς σου. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ζήτημα καρδίας.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΑΠ' ΑΡΧΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ἱεραποστολικὴ δρᾶσις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

(Συνέχεια)

Οἱ ***Σλαῦοι*** ἐξεχριστιανίσθησαν διὰ διττῆς ἱεραποστολικῆς προσπαθείας, τῆς μιᾶς προελθούσης ἐν Κων/πόλεως, τῆς ἑτέρας ἐκ τῆς αὐλῆς Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

Οἱ πρῶτοι ἐκ τῆς Σλαυϊκῆς οἰκογενείας, οἵτινες ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Χριστιανισμόν, ἦσαν οἱ ***Βούλγαροι***. Ἕλληνες αἰχμάλωτοι τῶν Βουλγάρων πρῶτοι ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔκαμον πολλοὺς προσηλύτους, οἵτινες ὅμως δεινῶς κατεδιώκοντο. Εἴς τινα τῶν πολέμων τῶν Βουλγάρων πρὸς τὸ κράτος τοῦ Βυζαντίου ἠχμαλωτίσθη ἡ ἀδελφὴ τοῦ Βουλγάρου βασιλέως Βογόριδος, ἥτις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας της ἀσπασθεῖσα τὸν Χριστιανισμόν, ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα της, ἔπεισε τὸν ἀδελφόν της νὰ δεχθῇ τὸ βάπτισμα (863). Εἰς τοῦτο εἶχε τὴν συνδρομὴν τοῦ Ἕλληνος μοναχοῦ ***Μεθοδίου***, ὅστις τὴν συνώδευσεν ἐκ Κων/πόλεως. Ὁ Μεθόδιος οὗτος ἐζωγράφισεν εἰκόνα τινα, παριστάνουσαν τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως, ἥτις ἔκαμε τόσην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Βόγοριν, ὥστε ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἠνάγκασε τοὺς ὑπηκόους του νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ ἀδελφός του ***Κύριλλος*** ἐζητήθησαν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ***Μοραβούς***, ἄλλον σλαυϊκὸν λαόν. Πολιτικοὶ δὲ λόγοι ἔπεισαν τὸν Βόγοριν νὰ ζητήσῃ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ τότε Πάπας Νικόλαος ὁ Α'., ἐπωφελούμενος τῆς περιστάσεως ὅπως ἐπεκτείνῃ τὴν Παπικὴν ἐξουσίαν, ἔστειλε Λατίνους κληρικοὺς εἰς Βουλγαρίαν. Ἡ Βυζαντινὴ ὅμως αὐλὴ ἔπεισε πάλιν τοὺς Βουλγάρους νὰ ἀφήσουν τὸν Πάπαν. Βούλγαροι ἀπεσταλμένοι ἀνεγνώρισαν κατὰ τὴν ἐν Κων)πόλει Σύνοδον τοῦ 869 ὅτι ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, ὡς ἱδρυθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων ἱεραποστόλων, ἀνήκει εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἔκτοτε ἔμεινεν ἡ Βουλγαρία πιστὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος εἶχον δημιουργήσει τὸ ***Σλαυϊκὸν ἀλφάβητον*** καὶ μετέφρασαν εἰς τὴν Σλαυϊκὴν γλῶσσαν τὰς Γραφὰς καὶ τὴν Ἑλληνικὴν λειτουργίαν, θέσαντες τοιουτοτρόπως τὰς βάσεις τῆς Σλαυϊκῆς φιλολογίας.

Οἱ ***Μοραβοὶ*** εὑρίσκοντο εἰς πολιτικὰς σχέσεις μὲ τὴν Γερμανίαν, καὶ τὸ ἐκ δυσμῶν κῦμα τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ εἶχε φθάσει μέχρι τῆς χώρας των, ὅτε,

διὰ νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν Γερμανῶν, ὁ βασιλεὺς τῶν Μοραβῶν Βρατισλάβος ἐζήτησε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κων)πόλεως Μιχαὴλ τοῦ Γ.' Ἕλληνας ἱεραποστόλους. Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέστειλεν, ὡς εἴδομεν, τὸν Κύριλλον καὶ τὸν Μεθόδιον, οἵτινες διὰ τοῦ κηρύγματός των καὶ διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν Γραφῶν καὶ τῆς Λειτουργίας, ἵδρυσαν τὴν ἐθνικὴν Μοραβιανὴν Ἐκκλησίαν. Τότε ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Δυτικὴ αὐτοκρατορία ἐπενέβησαν διὰ νὰ ἀποσπάσουν τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Τῷ 868 ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος μετέβησαν εἰς τὴν Ρώμην τῇ προσκλήσει τοῦ Πάπα καὶ ἐκεῖ ἐπῆλθε συμφωνία, δυνάμει τῆς ὁποίας ἡ Μοραβιανὴ Ἐκκλησία ἡνώθη μὲ τὴν Παπικὴν καὶ ὁ Μεθόδιος διωρίσθη ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς. Ὁ Πάπας ἐπέτρεψε τὴν χρῆσιν τῆς Σλαυϊκῆς γλώσσης διὰ τὸ κήρυγμα, ἐπέβαλεν ὅμως τὴν Λειτουργίαν λατινιστί. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἡ Μοραβία ἐνικήθη καὶ διεμελίσθη ὑπὸ τῶν γειτόνων Κρατῶν Οὐγγαρίας καὶ Βοημίας, οὕτω δὲ ἡ Μοραβιανὴ Ἐκκλησία ἔχασε τὸν ἐθνικόν της χαρακτῆρα.

Οἱ ***Οὖγγροι*** (Μαγυάροι), ἂν καὶ εὑρίσκοντο ἐνωρὶς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ κράτος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς, δὲν ἠσπάσθησαν τὸν Χριστιανισμόν, ἕωσοῦ ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως Ὄθων ὁ Α'. τοὺς ἐξηνάγκασε νὰ δεχθοῦν ἱεραποστόλους εἰς τὴν χώραν των (950). Ὀλίγον βραδύτερον ὁ ἡγεμὼν τῆς Οὐγγαρίας Γέϋζας ἐνυμφεύθη Χριστιανὴν πριγκήπισσαν, τὴν Σαρόλταν τῆς Τρανσυλβανίας, διὰ τῆς ἐπιρροῆς δὲ αὐτῆς καὶ ὁ ἡγεμὼν καὶ μέγα μέρος τοῦ λαοῦ ἐβαπτίσθησαν.

Οἱ ***Βοημοὶ*** καὶ οἱ ***Πολωνοὶ*** ἐξεχριστιανίσθησαν ἐκ Μοραβίας. Εἰς τὴν Βοημίαν μετέβη ὁ Μεθόδιος ὅπως στηρίξῃ τὸν Χριστιανὸν βασιλέα Βορζιβόην, ἀλλ' ὁ λαὸς ἔμεινε κατὰ τὸ πλεῖστον εἰδωλολάτρης μέχρι τοῦ ἔτους 950, ὅτε διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ὄθωνος κατέπαυσεν ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὁ λαὸς ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμόν. Σχεδὸν συγχρόνως ἐπεκράτησεν ἡ Χριστιαν. θρησκεία καὶ ἐν Πολωνίᾳ, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν ***Βενδῶν***, φυλῆς Σλαυϊκῆς γειτονευούσης πρὸς τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Πάλη μεταξὺ Παπισμοῦ καὶ Αὐτοκρατορίας.

Ἡ ἄνοδος τοῦ Ἱλδεβράνδου εἰς τὸν Παπικὸν θρόνον ὑπὸ τὸν τίτλον ***Γρηγορίου τοῦ Ζ'***. ἐσημείωσε μεγίστην ἔντασιν τῆς προόδου τοῦ Παπισμοῦ. Ὁ Γρηγόριος, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὡς σύμβουλος διαφόρων Παπῶν προκατόχων αὐτοῦ, εἶχε διευθύνει τὴν πολιτικὴν τοῦ Παπισμοῦ μὲ νοημοσύνην καὶ δύναμιν καὶ ὑπὸ πνεῦμα ἀναμορφωτικόν. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος Β'. (1073), ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς ἐζήτησε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἱλδεβράνδου· οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐδίστασε

νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἀνύψωσίν του εἰς ἀξίωμα τόσον ὑψηλὸν καὶ ἀκανθῶδες, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐδέχθη.

Εὐθὺς δὲ ἐπεδόθη εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀναμορφώσεως καὶ ἐξυψώσεως τῆς Δυτ. Ἐκκλησίας. Ὁ πόθος του ἦτο νὰ διορθώσῃ τὰ κακῶς (κατὰ τὴν ἀντίληψίν του) ἔχοντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Παπισμοῦ. Διὰ τοῦτο ἐπεζήτει τὴν ***ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας*** ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, ***τὴν ἐξάλειψιν τῆς σιμωνίας*** καὶ τὴν ***ἀγαμίαν τοῦ κλήρου***. Ἐπὶ συνόδου συγκροτηθείσης ἐν Ρώμῃ τῷ 1074 καθήρεσε τοὺς ἐγγάμους κληρικοὺς καὶ τοὺς διὰ σιμωνίας λαβόντας ἀξιώματα. Τοῦτο ἐξήγειρε θύελλαν μεταξὺ τοῦ ἐγγάμου κλήρου, ἀλλ' ὁ Γρηγόριος ἔχαιρε τόσον γόητρον παρὰ τῷ λαῷ, ὥστε κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ κατὰ τῆς ἀντιδράσεως ταύτης, φανατίζων τὸν λαὸν κατὰ τῶν ἐγγάμων ἱερέων. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐπὶ ἄλλης συνόδου ἀνενέωσε τὴν προηγουμένην ἀπόφασιν κατὰ τῶν σιμωνιακῶν καὶ ἐκήρυξε τὴν κατάργησιν τοῦ δικαιώματος τῶν κατὰ τόπους κοσμικῶν ἡγεμόνων τοῦ ***νὰ ἐγκρίνουν καὶ ἐγκαθιστοῦν αὐτοὶ τοὺς εἰς τὰς περιφερείας των ἐπισκόπους***. Ἐκήρυξε μάλιστα ἐκπτώτους τῶν ἀξιωμάτων των πάντας τοὺς τοιουτοτρόπως ἐγκατασταθέντας ἐπισκόπους καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἠπείλησε μὲ ἀφορισμόν, ἐὰν ἐπέμενον εἰς τὰ τοιαῦτα δικαιώματά των.

Διὰ τῶν μέτρων τούτων ἐφάνη πλέον ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Γρηγορίου — ἡ ἵδρυσις ***θεοκρατίας***, μὲ κεφαλὴν τὸν Πάπαν, ὡς τὸν ὁρατὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ θεοκρατία αὕτη ὄχι μόνον δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάγηται εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τοὐναντίον νὰ κυριαρχῇ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας.

Ὁ τότε αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως ***Ἐρρῖκος ὁ Δ'***., εὑρεθεὶς ἀπέναντι τοιούτων ἀξιώσεων τοῦ Πάπα, ἠθέλησε νὰ προέλθῃ εἰς συζήτησιν μετ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Γρηγόριος τὸν ἠπείλησε μὲ ἀφορισμόν, ἐὰν δὲν ὑπέκυπτεν εἰς τὴν θέλησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἐρρῖκος ὀργισθεὶς συνεκάλεσε σύνοδον τῶν Γερμανῶν ἐπισκόπων εἰς Βόρμς (1076), ἥτις καθήρεσε τὸν Γρηγόριον ὡς τύραννον. Τότε ἐξεσφενδόνισε κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπισκόπων του ὁ Γρηγόριος τὸν ἀφορισμὸν καὶ ἔλυσε τοὺς ὑπηκόους τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ πρὸς αὐτὸν ὅρκου των. Οἱ ἀφορισμοὶ τῶν Παπῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας ἦσαν φοβεροὶ κεραυνοί, ἐμπνέοντες πανταχοῦ τὸν τρόμον. Πάντες ἐγκατέλιπον τὸν Ἐρρῖκον, καὶ οὗτος ἠναγκάσθη νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ ἔλθῃ ὡς μετανοῶν ἱκέτης εἰς τὴν ***Κανόσσαν*** τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἔτυχε νὰ εὑρίσκεται ὁ Γρηγόριος. Ἐκεῖ ὑπεχρεώθη ὁ Ἐρρῖκος εἰς ὥραν δριμυτάτου χειμῶνος νὰ περιμείνῃ τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας μὲ ἔνδυμα μετανοοῦντος καὶ μὲ γυμνοὺς τούς πόδας εἰς τὸ προαύλιον τοῦ φρουρίου, ἑωσοῦ εὐδοκήσῃ ὁ Πάπας νὰ τὸν δεχθῇ εἰς ἀκρόασιν! Τὸν συνεχώρησε δὲ μόνον ἀφοῦ ὁ Ἐρρῖκος ὑπεσχέθη νὰ μὴ ἀσκήσῃ τὴν βασιλικήν του ἐξουσίαν πρὶν ἢ διὰ παπικῆς διαταγῆς λάβῃ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπίσημον ἄδειαν!

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες εἶχον ἐκλέξει ἄλλον αὐτοκράτορα, τὸν Ρο-

δόλφον· ὥστε ὁ ἐξευτελισμός, εἰς ὃν ὑπεβλήθη ὁ Ἑρρῖκος, ἐφαίνετο γενόμενος εἰς μάτην. Τοῦτο ἐξώργισε τόσον πολὺ τὸν Ἑρρῖκον, ὥστε δεχθεὶς τὴν συμμαχίαν τῶν Λομβαρδῶν, ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλόν του Ροδόλφον, καὶ ἐβάδισεν ἔπειτα κατὰ τοῦ Γρηγορίου, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξεδίωξε τῆς Ρώμης, ἐγκαθιδρύσας ἄλλον Πάπαν, Κλήμεντα τὸν Γ΄. Ὁ Γρηγόριος, ἀποσυρθεὶς εἰς Σαλέρνο, ἀπέθανεν ἐκεῖ τὸ ἑπόμενον ἔτος (1085). Ὁμοίους ἀγῶνας διεξήγαγεν ὁ Γρηγόριος καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φίλιππον καὶ τὸν τῆς Ἀγγλίας Γουλιέλμον τὸν Κατακτητήν· ἀλλὰ πρὸς τούτους διὰ πολιτικοὺς λόγους ἐφάνη ἐπιεικέστερος.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Γρηγορίου Βίκτωρ Γ΄, Οὐρβανὸς Β΄, καὶ Πασχάλιος Β΄. δὲν ἠδύναντο εἰμὴ νὰ ἀκολουθήσουν τὴν αὐτὴν πολιτικήν, τὴν ὁποίαν ἐθεώρουν ὡς σωτήριον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἑρρῖκος ἀπέθανεν ἐπὶ Πασχαλίου Β΄., εὑρισκόμενος ἀκόμη ὑπὸ τὸν ἀφορισμόν· μόλις δὲ μετὰ πέντε ἔτη ὁ υἱός του Ἑρρῖκος ὁ Ε΄. ἐπέτυχε τὴν ἄρσιν τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ πατρός του μὲ ἐκκλησιαστικὰς τιμάς. Ἀλλ᾽ ὁ Ἑρρῖκος οὗτος δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἄκαμπτος τοῦ πατρός του εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἀντέστη εἰς τὰς Παπικὰς ἀξιώσεις μέχρι τοῦ 1122, ὅτε ἐπῆλθε συμβιβασμὸς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πάπα Καλλίστου τοῦ Β΄. Ὁ συμβιβασμὸς οὗτος, ἡ λεγομένη ***Σύμβασις*** (Concordat) ***τῆς Βόρμς***, ἐπεκυρώθη μετὰ 100 ἔτη ὑπὸ τῆς πρώτης ἐν Λατεράνῳ Συνόδου, τῆς ὑπὸ τῶν Δυτικῶν ὀνομαζομένης Θ΄. Οἰκουμενικῆς (1223).

Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀνεφάνη καὶ ἕτερος ἐχθρὸς τοῦ Παπικοῦ δεσποτισμοῦ — ὁ νεαρὸς κληρικὸς ***Ἀρνόλδος ἐκ Βρεσκίας*** (1143), ὅστις ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς ***δημοκρατίας*** καὶ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ***ἀποστολικὴν ἁπλότητα καὶ πνευματικότητα.*** Ὁ Ἀρνόλδος οὗτος ἐδίδασκεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ παραιτηθῇ ὅλου τοῦ ὑλικοῦ αὐτῆς πλούτου καὶ νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καθαρῶς πνευματικὰ αὐτῆς καθήκοντα. Ὑπὸ τὴν πρωτοβουλίαν του ὁ λαὸς τῆς Ρώμης ἐπανεστάτησε κατὰ τοῦ Πάπα καὶ τῷ ἀφῄρεσε τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, ἱδρύσας δημοκρατίαν. Οἱ Πάπαι Ἰννοκέντιος ὁ Β΄. καὶ οἱ διάδοχοί του δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιταχθοῦν κατὰ τοῦ Ἀρνόλδου, ὅστις θαρραλέως τοὺς κατήγγελλεν ὡς ἀπίστους ποιμένας τοῦ πνευματικοῦ των ποιμνίου. Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ Δ΄. κατώρθωσε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ ὑπερισχύσῃ αὐτοῦ καὶ τὸν ἐξεδίωξεν ἐκ Ρώμης. Ὁ Ἀρνόλδος φεύγων ἐκεῖθεν συνελήφθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου τοῦ Α΄. καὶ παρεδόθη εἰς τὸν Πάπαν, ὅστις διέταξε νὰ ἀπαγχονισθῇ (1155), τὸ σῶμά του νὰ καῇ καὶ ἡ κόνις αὐτοῦ νὰ ριφθῇ εἰς τὸν Τίβεριν ποταμόν.

Μετ᾽ ὀλίγον ὅμως ὁ Ἀδριανὸς εὑρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς ἄλλον ***πολὺ ἐπιφοβώτερον ἐχθρὸν*** — αὐτὸν τοῦτον τὸν αὐτοκράτορα ***Φρειδερῖκον τὸν Α΄.*** (τὸν λεγόμενον Βαρβαρόσσαν ἢ Κοκκινοπώγωνα), ὅστις ἦτο ἀνὴρ μεγάλης θελήσεως καὶ ἐχθρὸς τῶν ἱεραρχῶν. Οὗτος, ἐλθὼν εἰς ρῆξιν μὲ τὸν Ἀδριανόν, συνε-

κάλεσε συνέδριον εἰς Ρογκάλιαν τῆς Β. Ἰταλίας, ὅπου διεκήρυξεν ἐκ νέου **τὰ δικαιώματα τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας** ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Ἀδριανὸς ἡτοιμάζετο νὰ τὸν ἀναθεματίσῃ, ὅτε αἰφνιδίως ἀπέθανεν. Ὁ διάδοχός του Πάπας Ἀλέξανδρος ὁ Γ'. ἐξέδωκε τὸ ἀνάθεμα τοῦτο (1159) καὶ πόλεμος ἐξερράγη μεταξὺ τοῦ Φρειδερίκου καὶ τοῦ Παπισμοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ διώρισεν ἕνα ἀντι - Πάπαν (Βίκτωρα τὸν Δ'.) καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξεπόρθησε τὴν Ρώμην. Ἐξαναγκασθεὶς ὅμως ἕνεκεν ἐπιδημίας μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν του νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν πόλιν, ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν. Ἀλλὰ τὸ 1176 ἐπανελθὼν εἰς Ἰταλίαν, ἐνικήθη ὑπὸ τῶν Παπικῶν στρατευμάτων καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Ἀλέξανδρον ὡς νόμιμον Πάπαν.

Εἰς παρομοίαν σύγκρουσιν περιῆλθεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μὲ τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας ***Ἐρρῖκον τὸν Β'***. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας εἶχε δείξει ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς Παπικῆς ἐξουσίας καὶ ὁ Γρηγόριος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτήν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπεφάσισε νὰ κατωρθώσῃ ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέτυχεν ὁ Γρηγόριος. Ὁ Ἐρρῖκος ἐφρόντισε νὰ ἐκλεγῇ ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας ὁ καγκελάριός του ***Θωμᾶς Βέκκετ*** Οὗτος ὅμως μόλις γενόμενος πρωθιεράρχης τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, ἐγένετο ἀφωσιωμένον ὄργανον τοῦ Πάπα καὶ ἀντέστη εἰς ὅλας τὰς μεταρρυθμίσεις, τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς ἤθελε νὰ εἰσαγάγῃ. Ὅταν ὁ βασιλεὺς ἐξέφρασε τὴν ὀργήν του διὰ τὴν ἀντίδρασιν ταύτην, τέσσαρες ἱππόται τῆς αὐλῆς ἐφόνευσαν τὸν Θωμᾶν ἐντὸς τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ναοῦ. Διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο ὁ Πάπας ἀφώρισε τὸν Ἐρρῖκον ὡς ἠθικὸν αὐτουργὸν καὶ τὸν ἠνάγκασεν ὄχι μόνον νὰ κάμῃ δημοσίαν μετάνοιαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ ὅλας τὰς σχεδιαζομένας μεταρρυθμίσεις.

Ἐνῷ δὲ οὕτως ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπαγίωσε καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς τὴν Γ' ἐν Λατεράνῳ Συνοδον (1179) ἐθέσπισε νέους κανόνας περὶ ἐκλογῆς τῶν Παπῶν, καὶ ἄλλα μέτρα ἐξασφαλίζοντα τὴν πειθαρχίαν τοῦ κλήρου πρὸς τὸν Πάπαν.

Ἐπὶ τοῦ διαδόχου του ***Ἰννοκεντίου τοῦ Γ'*** ἡ Παπικὴ ἕδρα ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον τοῦ γοήτρου καὶ τῆς κοσμικῆς ἐπιβολῆς. Αὐτὸς ἀνεβίβασεν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Γερμανίας Ὄθωνα τὸν Δ' ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ παραιτηθῇ ὅλων τῶν δικαιωμάτων του ἐκ τῆς Συμβάσεως τῆς Βόρμς. Ὅτε δὲ ὁ Ὄθων βραδύτερον παρέβη καὶ ἠρνήθη τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην, ὁ Ἰννοκέντιος τὸν ἀφώρισε καὶ τὸν ἐξεθρόνισε καὶ ἔστεψεν ἀντ' αὐτοῦ αὐτοκράτορα Φρειδερῖκον τὸν Β'. Ἐν Γαλλίᾳ ἠνάγκασε τὸν Βασιλέα Φίλιππον Αὔγουστον, ὅστις εἶχε διαζευχθῇ τὴν σύζυγόν του Ἰγγεβούργην καὶ εἶχε νυμφευθῇ τὴν Ἁγνήν, νὰ ἀποβάλῃ ταύτην καὶ νὰ δεχθῇ πάλιν τὴν Ἰγγεβούργην. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἠγέρθη ἔρις περὶ τὴν ἐκλογὴν ἑνὸς ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας. Ἡ ὑπόθεσις ἀνεφέρθη εἰς τὸν Πάπαν, ὅστις διώρισε τὸν φίλον του Λάγκτον. Τοῦτον ὅμως ἠρνήθη ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης νὰ ἀναγνωρίσῃ· διὸ ὁ Ἰννοκέντιος διὰ ἀφορισμοῦ ἠνάγκασε τὸν Ἰωάννην νὰ ὑποκύψῃ. Μία τῶν τελευ-

ταίων πράξεων τοῦ Ἰννοκεντίου ἦτο ἡ σύγκλησις τῆς Δ΄. ἐν Λατεράνῳ Συνόδου (1215), ἥτις συνέστησε τὴν ἀνάκτησιν τῆς Παλαιστίνης ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Μουσουλμάνων, τὴν ἐκρίζωσιν τῶν αἱρέσεων καὶ τὴν εἰσαγωγὴν διαφόρων μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸν Ἰννοκέντιον διεδέχθη Ὁνώριος ὁ Γ΄. καὶ τοῦτον Γρηγόριος ὁ Θ΄. (1227 — 1241), ἀνὴρ ἀκάμπτου θελήσεως καὶ ἀσκητικοῦ ζήλου. Οὗτος περιῆλθεν εἰς ῥῆξιν μὲ τὸν αὐτοκράτορα Φρειδερῖκον τὸν Β΄. καὶ τὸν ἀφώρισε, διότι δὲν ἤθελε νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Φρειδερῖκος ἐπὶ τέλους ὑπέκυψε, μετέβη εἰς Παλαιστίνην καὶ ἐξεβίασε παραχωρήσεις τινας ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς ὑπὲρ τῶν Ἁγίων Τόπων. Ἐπανελθών, περιεπλάκη εἰς νέαν ἔριδα μὲ τὸν Πάπαν, ἀφωρίσθη ἐκ νέου ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ρώμης, ὅπως καθαιρέσῃ τὸν ποντίφηκα. Ἀλλὰ πρὶν φθάσῃ ὁ αὐτοκράτωρ εἰς Ρώμην, ὁ Γρηγόριος ἀπέθανεν.

Ὁ διάδοχός του Ἰννοκέντιος ὁ Δ΄ (1241—1254) ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα, καὶ κατήγγειλε τὸν Αὐτοκράτορα εἰς τὴν ἐν Λυῶνι Σύνοδον (1254) ὡς αἱρετικὸν καὶ λῃστήν. Ὁ Φρειδερῖκος ὑπέστη διάφορα ἀτυχήματα καὶ ἀπέθανεν ἐν μέσῳ μεγάλων δυσχερειῶν.

(ἀκολουθεῖ).

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ἡ μεταξὺ Θρησκείας καὶ Ἐπιστήμης διαμάχη εἶναι παλαιά· ἀρχίζει τέσσαρας ὅλους αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ. Ὅταν οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἑλλάδος διέκριναν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς φύσεως τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ κόσμου, ὁ Ὄλυμπος καὶ οἱ ψευδεῖς θεοί του ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς συνειδήσεως τῶν διανοουμένων ἀνθρώπων, ἂν καὶ ὁ τύπος τῆς Ἐθνικῆς θρησκείας παρέμεινεν ἐπὶ πολύ. Τὸ ῥῆγμα ἠνοίχθη βαθύτερον, ὅταν διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐγνώρισαν οἱ Ἕλληνες τὴν τελειότητα τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων τῶν Βαβυλωνίων σοφῶν, οἵτινες ἐκτὸς πολλῶν ἐφευρέσεων τῆς φυσικῆς, αἱ ὁποῖαι ἔκτοτε ἐφηρμόσθησαν εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν ὅλων τῶν λαῶν, εἶχον καὶ σαφεῖς γνώσεις περὶ τῆς θέσεως τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὁρατῶν πλανητῶν εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα, καὶ ὑπελόγιζον μὲ καταπληκτικὴν ἀκρίβειαν τὰς κινήσεις καὶ ἐμφανίσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ὅταν δὲ οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἵδρυσαν τὴν θαυμασίαν Βιβλιοθήκην καὶ τὸ Μουσεῖον, τὴν μεγάλην ἐπιστημονικὴν καὶ φιλοσοφικὴν Σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐξετοπίσθησαν διὰ παντὸς καὶ αἱ θεότητες

τῆς Αἰγύπτου, πρὸς τιμὴν τῶν ὁποίων εἶχον στηθῆ οἱ κολοσσοὶ τοῦ Νείλου, ἡ Σφίγξ, οἱ Ὀβελίσκοι, οἱ ὑπερμεγέθεις ναοὶ καὶ λοιπὰ σεβάσματα.

Μὲ τὴν ἐπισημοποίησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου οἱ ὅροι ἀνεστράφησαν. Ἡ Θρησκεία, ἢ μᾶλλον ἡ Ἐκκλησία, κατέπνιξε τὴν Ἐπιστήμην. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Δύσεως ἔγεινε βαθμηδὸν πολιτικὸς παράγων, καὶ οἰκειοποιηθεῖσα πλεῖστα στοιχεῖα ἐκ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ περιβάλλοντος, ἀπεμακρύνθη πολὺ τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς ἁπλότητος καὶ πνευματικότητος, εἶχε δὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐπιβάλληται ὄχι μόνον εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διάνοιάν των — νὰ ἦναι αὐτὴ ὁ μόνος γνώμων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ διὰ τῆς κοσμικῆς της ἐξουσίας τὴν συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἀποφάσεις της ἐπὶ παντὸς ζητήματος.

Πόσον ὀλεθρία διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὑπῆρξεν ἡ τοιαύτη ὑπέρβασις τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης.

Ἐπὶ πλέον τῶν χιλίων ἐτῶν παρημποδίσθη ἡ διανοητικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις τῶν λαῶν. Ὁ Μεσαιών, ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις, ἡ ἀπηνὴς καταδίωξις τῶν ἐπιλέκτων ἐκείνων ἀνδρῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν τὴν ἀνακάλυψιν μεγάλων θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς φύσεως, τῆς ἀστρονομίας, τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ἀνατομίας, ὑπῆρξαν οἱ καρποὶ τῆς ἐχθρικῆς πρὸς τὴν Ἐπιστήμην στάσεως τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν δεσμεύεται, κατὰ δὲ τὸν 16ον αἰῶνα οἱ διανοούμενοι κατενόησαν ὅτι **ὄχι ἡ θρησκεία**, ἀλλ' **οἱ δεσμοί**, τοὺς ὁποίους εἶχε συνάψει ἡ Ἐκκλησία **μὲ τὴν εἰδωλολατρείαν τῆς Ρώμης**, ἦσαν τὸ αἴτιον τῆς πιέσεως ταύτης, καὶ ὅτι ἡ μόνη σωτηρία ἦτο ἡ **ἐπάνοδος εἰς τὴν καθαρὰν καὶ ἀνόθευτον πηγὴν τῆς πίστεως**. Τοιουτοτρόπως εἰς μὲν τὸ ἔδαφος τὸ θρησκευτικὸν ἐπῆλθεν ἡ **Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις**, διὰ τῆς ὁποίας μέγα μέρος τῆς Εὐρώπης ἀπετίναξε τὸν Παπικὸν ζυγόν, εἰς δὲ τὴν διανοητικὴν ζωὴν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐπῆλθεν ἡ λεγομένη **Ἀναγέννησις**, διὰ τῆς ἄρσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπολυταρχίας καὶ τυραννίας, καὶ διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς **τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐρεύνης**.

Σήμερον ἡ μεταξὺ Θρησκείας καὶ Ἐπιστήμης διαφορὰ ἀπέβαλε τὸν ἄγριόν της χαρακτῆρα. Κατενοήθη πλέον ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἀσυμβίβαστον μεταξὺ τῶν δύο, ἐβασίζετο ἐπὶ ἀντιλήψεως ἐσφαλμένης, ὡς πρὸς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς μὲν καὶ τῆς δέ. Κατενοήθη ὅτι **ἡ Ἁγία Γραφή**, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται ἡ θρησκεία, **δὲν ἔχει σκοπὸν νὰ διδάξῃ ἐπιστημονικὰς ἀλλὰ πνευματικὰς ἀληθείας**, ὅτι εἶναι ἠθικὸς ὁδηγὸς τοῦ βίου, οὐχὶ πηγὴ γνώσεων ἐπιστημονικῶν. Τὰ δὲ ζητήματα, τὰ ὁποῖα σήμερον ἀπασχολοῦν τοὺς ἐρευνητὰς τῆς ἀληθείας, δὲν εἶναι λεπτομέρειαι ἐπουσιώδεις ἀλλὰ θεμελιώδεις ἀρχαί. Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς σήμερον **ζητεῖ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὰς Πρώτας Ἀρχὰς τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Σύμπαντος**. Τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα κινοῦν βαθύτατα τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ, εἶναι τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν κοσμογονίαν — εἶναι ἡ **Δημιουργία**, ἡ **θεωρία τῆς ἐξελί-**

ξεως, *τῆς ἀναπτύξεως κτλ. Εἶναι δὲ φανερὸν ὅτι ἐπὶ τοιούτων θεμάτων ἡ ἀπόκτησις νεωτέρων γνώσεων θὰ ἦναι κατ' ἀνάγκην βραδεῖα, διὰ νὰ γίνεται ἕκαστον βῆμα ἀσφαλὲς καὶ σταθερόν.* **Πᾶσα νέα ἀλήθεια ὀφείλει νὰ στηρίζεται ἐπὶ πραγμάτων·** *ὅταν βασίζεται ἐπὶ πειραματισμοῦ, τὰ πειράματα πρέπει νὰ ἦναι τελείως πειστικά, νὰ μὴ ἐπιδέχωνται καμμίαν ἀμφισβήτησιν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ πρόοδος τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἶναι βραδεῖα καὶ πολλάκις τὰς ἀποκτηθείσας γνώσεις ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν μόνον ὡς* **πιθανότητας** *μέχρι τελειοτέρας ἐξακριβώσεως.*

Ἐν τῷ μέσῳ ὅμως πολλῶν πιθανοτήτων, ὑπάρχουν καὶ μερικαὶ **γνώσεις ἀπολύτως καὶ μαθηματικῶς ἀποδεδειγμέναι**, *ἐπὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν μὲ πλήρη πεποίθησιν. Μία ἐκ τῶν τοιούτων εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν ἐπὶ τῆς* **Αὐ ομάτου Γενέσεως**. *Τοῦτο εἶναι θέμα ὑψίστης σπουδαιότητος, διότι ἀφορᾷ εἰς τὸ δόγμα τῆς Θείας* **δημιουργίας τῶν ὄντων** *κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς* **αὐτομάτου γενέσεως τῆς ὕλης**. *Τὸ θέμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει εἰς τὸ μέγα πρόβλημα τῆς* **Κοσμογονίας**, *λύεται παραδόξως διὰ τῆς ἐρεύνης τοῦ ἀπείρως μικροῦ. Ὁ νόμος, ὅστις ἀνεκαλύφθη καὶ ἀπεδείχθη ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν μικροβίων, εἶναι ὁ αὐτὸς ὅστις διέπει τὴν ἀρχικὴν ἐμφάνισιν τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο δὲ ἀναγνωρίζουν καί τινες ἐπιστήμονες, οἵτινες διάκεινται δυσμενῶς πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς Δημιουργίας. Αὐτοί, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀρνηθοῦν ὅτι ἡ ζῶσα ὕλη παράγεται ἐκ ζώσης ὕλης ὁμοίας φύσεως, καταφεύγουν εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἀρχικῶς ἡ ζῶσα ὕλη ἐγεννήθη αὐτομάτως, μόνον δὲ ἔκτοτε ἐξακολουθεῖ νὰ παράγεται ἀπὸ προϋπάρχοντα στοιχεῖα. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ σύστασις τῆς ζώσης ὕλης, ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ἀνίκανος νὰ παραχθῇ ἀφ' ἑαυτῆς, ὀφείλεται δὲ πάντοτε εἰς προϋπάρχουσαν ὁμοίαν ὕλην, καθιστᾷ τὰς τοιαύτας θεωρίας ἀπιθάνους καὶ ἀπολύτως ἀβασίμους.*

Τὸ περὶ αὐτομάτου γενέσεως τῶν ὄντων ζήτημα θίγει τὸ βαθύτατον μυστήριον τῆς ὑπάρξεως— **τὸ πρόβλημα αὐτῆς τῆς ζωῆς**. *Ἡμεῖς βλέπομεν τὰς ἐνεργείας τῆς ζωῆς, κατανοοῦμεν τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμφανίζεται ἡ ζῶσα ὕλη, ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς ζωῆς διαφεύγει τὴν ἔρευναν τοῦ μικροσκοπίου. Τί λοιπόν; Ἡ ὕλη ἀφ' ἑαυτῆς ἦλθεν εἰς τὸ εἶναι; Τοιαύτη τις θεωρία θὰ ἦτο ἀνεπιστημονική, καθότι δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως· τοὐναντίον ἡ ἰδέα τῆς Δημιουργίας ἐνισχύεται σήμερον διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀληθείας ὅτι ἡ αὐτόματος γένεσις εἶναι φρᾶσις κενή. Πόσον δὲ μεγάλη καὶ θεμελιώδης εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅτι* **διὰ ιὰ παραχθῇ ἕνας ζῶν ὀργανισμὸς ἀπαιτεῖται νὰ προϋπάρχῃ ἕνας ἄλλος ὅμοιος**, *ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ παραχθῇ, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ παραστήσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος», ἐκθέτοντες δι' ὀλίγων τὰς ἐρεύνας ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται, καὶ παρέχοντες τὰς κυριωτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ ἀνακαλύψαντος καὶ ἀποδείξαντος τὴν ἀλήθειαν ταύτην μεγαλοφυοῦς Γάλλου ἐπιστήμονος Παστέρ.*

Ἐὰν τὸ μέτρον τοῦ ἀληθοῦς μεγαλείου ἦναι **ἡ χρησιμότης πρὸς τὴν ἀν-**

θρωπότητα, τότε χωρὶς ἀντίρρησιν ὁ Παστὲρ εἶναι ὁ μέγιστος εὐεργέτης τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ μᾶλλον ἐξέχουσα προσωπικότης τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Διότι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἐπιστημονικοῦ του βίου ἀνεκάλυψε καὶ ὑπέδειξε τὴν θεραπείαν νοσημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πατρίς του ὑφίστατο ἐτησίως ζημίαν πολλῶν ἑκατομμυρίων φράγκων. Τὰ νοσήματα ταῦτα προσέβαλλον τοὺς μεταξοσκώληκας, τὰ πρόβατα, τοὺς βόας καὶ τοὺς ἵππους, τὰς ὄρνιθας, τοὺς χοίρους, τὰς ἀμπέλους, τοὺς ὄνους, τὸν ζῦθον καὶ τὸ ὄξος. Ἀνεκάλυψε τὴν μικροβιακὴν προέλευσιν τῶν ἐπιδημιῶν, εὗρε τὴν θεραπείαν τῆς λύσσης καὶ ἤνοιξεν ὁδὸν νέων ἀνακαλύψεων, εἰς τὴν ὁποίαν βαδίζοντες οἱ μαθηταί του, συνεπλήρωσαν τὸ ἔργον του καὶ ἐδόξασαν τὴν Γαλλικὴν ἐπιστήμην.

Ὁ Παστὲρ δὲν ἦτο ἰατρός, ἀλλὰ χημικός, αἱ δὲ πρῶται του ἐργασίαι, διὰ τῶν ὁποίων ἠκούσθη εὐφήμως τὸ ὄνομά του καὶ πέραν τοῦ Ρήνου, ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀπομόνωσιν ἐκ τοῦ τρυγικοῦ ὀξέος ἑνὸς νέου προϊόντος, μέχρι τοῦδε ἀσυλλήπτου. Αἱ ἐργασίαι του αὗται ἔθεσαν τὰς βάσεις νέας ἐπιστήμης, τῆς **στερεοχημείας**, ἥτις ἐξετάζει τὴν σύστασιν καὶ τὸν τρόπον τῆς συγκολλήσεως τῶν κρυστάλλων εἰς τὰ διάφορα χημικὰ διαλύματα. Διορισθεὶς κατὰ τὸ 1854 Καθηγητὴς καὶ Πρύτανις τῆς ἀρτισυστάτου Ἐπιστημονικῆς Σχολῆς τῆς Λίλλης, καὶ θέλων νὰ ἑλκύσῃ πρὸς ἐπιστημονικὰς σπουδὰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν νεολαίαν τοῦ πλουσιωτάτου τούτου βιομηχανικοῦ τμήματος τῆς βορείου Γαλλίας, συνέστησε σειρὰν ἐκδρομῶν, μὲ πρακτικὰς ἐπιδείξεις, πρὸς τὰ κυριώτερα μεταλλουργικὰ καὶ χημικὰ ἱδρύματα τοῦ τόπου, ἰδίως πρὸς τὰ ζυθοποιεῖα, ὅπου ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα τῶν ζυμώσεων, ὑπεκκαίων οὕτω συγχρόνως τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροατῶν του καὶ ἐμπνέων εἰς αὐτοὺς ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τῆς πηγῆς ταύτης τοῦ Ἐθνικοῦ πλούτου. Συγχρόνως ὅμως ἐπεδίδετο, μέσα εἰς τὸ ἰδιαίτερόν του ἐργαστήριον, εἰς ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ φαινομένου τῆς **ζυμώσεως**, πειραματισθεὶς πρῶτον ἐπὶ τοῦ ξυνισμένου γάλακτος καὶ ἔπειτα ἐπὶ τῆς ζυμώσεως τοῦ οἰνοπνεύματος. Ὅτε δὲ ἐκλήθη εἰς Παρισίους νὰ ἀναλάβῃ τὴν τιμητικὴν ἀλλ' ἐπίπονον θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Τμήματος τοῦ Ἀνωτάτου Διδασκαλείου, δὲν ἔπαυσε νὰ ἐρευνᾷ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου φαινομένου τῆς ὑπάρξεως, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπέπρωτο νὰ λυθῇ ἅπαξ διὰ παντός τὸ περιβόητον καὶ εἰσέτι ἄλυτον πρόβλημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῶν ὄντων.

«Καταγίνομαι», ἔγραφε κατὰ τὸ 1860, «ὅσον δύναμαι μὲ τὰς ἐρεύνας μου ἐπὶ τῶν ζυμώσεων — εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσαι, διότι συνδέονται μὲ τὸ μέγα μυστήριον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ἐλπίζω δὲ ἐντὸς ὀλίγου νὰ κάμω ἓν βῆμα πρὸς τοῦτο ὁριστικόν, λύων τὸ περίφημον ζήτημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως. Θὰ ἠδυνάμην ἀπὸ τώρα νὰ ἀποφανθῶ ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ προτιμῶ νὰ ἐκτελέσω ἐκτενέστερα πειράματα. Τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπεστηρίχθη μὲ τόσον πάθος ἀπὸ ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ περιβάλλεται μὲ τόσον σκότος, ὥστε πρέπει νὰ ἐπιδείξω πειράματα μαθηματικῆς ἀκριβείας, ὅπως πείσω τοὺς ἀντιπάλους μου».

Πράγματι τὸ ζήτημα τῶν ζυμώσεων εἶναι στενῶς συνδεδεμένον μὲ τὸ τῆς

αὐτομάτου γενέσεως, ἡ δὲ λύσις τοῦ ἑνὸς ζητήματος ἔλυσε καὶ τὸ δεύτερον. Τὰ πειράματα τοῦ Παστὲρ ἐπὶ τῆς ζυμώσεως τοῦ ζύθου, τοῦ οἴνου, τοῦ ὄξους, τοῦ γάλακτος, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ζύμωσις δὲν εἶναι φαινόμενον θανάτου καὶ ἀποσυνθέσεως, ὡς ἐνόμιζε τότε ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἀκολουθῶν τὸ δόγμα τοῦ Λίμπιγ καὶ τοῦ Βερζελίου· ἀλλ᾽ εἶναι **φαινόμενον ζωῆς**, προϊὸν τῆς ἐνεργείας μικροργανισμῶν, τὰ ὁποῖα **δὲν γεννῶνται ἐντὸς** τῶν φυτικῶν ἢ ζωϊκῶν χυμῶν, ἀλλ᾽ **εἰσέρχονται ἔξωθεν** καὶ ἔχουν τὴν ἰδιότητα νὰ προσελκύουν ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸ ὀξυγόνον καὶ ἑνούμενα μετ᾽ αὐτοῦ νὰ ἐπιφέρουν τὴν χημικὴν μεταβολήν, ἥτις καλεῖται **ζύμωσις**. Ἀπέδειξαν προσέτι ὅτι ἑκάστη ζύμωσις ὀφείλεται εἰς ἰδίαν ζύμην· ἄλλη ζύμη ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ γάλακτος, ἄλλη ἐπὶ τοῦ γλεύκους καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ τέλος, τὸ καὶ σπουδαιότερον ὅλων, ὅτι αἱ ζύμαι αὗται, τὰ ἀπείρως μικρὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα εἰς μὲν τοὺς ζωϊκοὺς καὶ φυτικοὺς χυμοὺς ἐπιφέρουν τὰς γνωστὰς ζυμώσεις, εἰς δὲ τὴν ἀποσυντεθειμένην ὕλην ἐπιφέρουν τὰς ὀξειδώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξυγιαίνουν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, — ταῦτα λέγομεν, τὰ στοιχεῖα **δὲν γεννῶνται αὐτομάτως**, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ σπερμάτων ὁμοίας φύσεως, τὰ ὁποῖα προϋπῆρχον καὶ εὑρίσκονται ἐσκορπισμένα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν.

Ἐννοεῖται ὅτι δόγμα, τὸ ὁποῖον ἀνέτρεπεν ὅλας τὰς ἰδέας, τὰς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης παραδεδεγμένας ὡς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας, περὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ζώσης ὕλης, κατεπολεμήθη λυσσωδῶς ὑπὸ μεγάλης μερίδος τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Διότι οὐδέποτε διεξήχθη ἀγὼν μὲ τόσον πάθος, ὅσον περὶ τὸ ζήτημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως τῆς ὕλης. Ἡ θεωρία αὕτη, ἀνερχομένη μέχρι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν Λατίνων συγγραφέων, δὲν εἶχε κἂν ἀμφισβητηθῆ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 16ου αἰῶνος. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην, ἡ ὕλη ἔχει μίαν δύναμιν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουν **δημιουργικήν**, ἥτις μετοποιεῖ τὴν σηπομένην καὶ νεκρὰν ὕλην εἰς νέαν, ὀργανικὴν καὶ ζῶσαν. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης ἀπορρίπτεται ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργία καὶ πᾶσα ἀνάγκη Δημιουργοῦ. Δι᾽ αὐτῆς προσέτι ἀνοίγεται διάπλατα ἡ θύρα πρὸς παραδοχὴν τῆς μεταβάσεως τῶν ὄντων ἀπὸ ἓν εἶδος εἰς ἄλλο— θεωρίας, ἡ ὁποία ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀπεδείχθη ἀστήρικτος, τόσον διὰ τοῦ πειραματισμοῦ ἐπὶ τῶν φυτῶν, ὅσον καὶ διὰ τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μικροσκοπίου κατὰ τὰ τέλη τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀντὶ νὰ καταρρίψη τὴν ἰδέαν τῆς αὐτομάτου γενέσεως, τὴν ἀνεπτέρωσεν ἀνελπίστως. Ἰρλανδός τις κληρικὸς Νήδχαμ, παρατηρήσας διὰ τοῦ μικροσκοπίου εἰς σταγόνα ποσίμου ὕδατος τὰς μυριάδας τῶν μικροζωαρίων, μὲ τὰ ὁποῖα βρίθει τὸ διαυγέστατον ὕδωρ, διεκήρυξεν ὅτι ἡ ὕλη ἔχει δημιουργικὴν δύναμιν καὶ ὅτι αὐτός, διὰ πειραμάτων ἐπὶ ὕδατος περιέχοντος σηπομένην ὕλην, ἀπέδειξε τοῦτο. Ἐνέκλεισε ὕλην σηπομένην μέσα εἰς δοχεῖα ἑρμητικῶς κλειστά, τὰ ὁποῖα κατόπιν ἐθέρμανεν ἐπάνω εἰς ζεστὴν στάκτην καὶ παρήγαγε τοὺς γνωστοὺς μικροοργανισμούς. Τὰ πειράματα τοῦ Νήδχαμ ἐπανέλαβεν ἕτερος κληρικός, ὁ Ἀββᾶς Σπαλανζόνι, ὅστις ἀπέδειξεν ὅτι ὁ Νήδχαμ δὲν εἶχε λάβει τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις, ὅπως ἀποκλεισθῆ τελείως ἐκ τῶν δοχείων ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, ὅστις εἰσχωρήσας ἔφερε τὰ ἔξωθεν προερχόμενα στοιχεῖα τῆς

ζωῆς, ἑπομένως τὰ πειράματα ἦσαν ἀτελῆ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν πορίσματα ἀναξιόπιστα. Τὸν ἐπιστημονικὸν τοῦτον ἀγῶνα παρηκολούθει τὸ κοινὸν μὲ ἐνδιαφέρον· ποιηταὶ καὶ λόγιοι, κοσμικοί, διπλωμᾶται καὶ κληρικοὶ ἐτάχθησαν εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς αὐτομάτου γενέσεως. Οἱ δημοσιογράφοι ἔγραψαν ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν ἀντιπάλων, καὶ αὐτὸς ὁ Βολταῖρος ἐξέσπασεν εἰς εἰρωνείας κατὰ τοῦ Νήδχαμ ὡς κληρικοῦ ἀρνουμένου τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. «Παράδοξον!», ἔγραφεν, «ἄνθρωποι, ἀρνούμενοι ὅτι ὑπάρχει Δημιουργός, ἀξιοῦν ὅτι δύνανται κατὰ βούλησιν νὰ δημιουργοῦν μικρόζωα!».

*Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τῆς αὐτομάτου γενέσεως δέν ἦτο δυνατὸν νὰ λυθῇ διὰ τοιούτων ἐπιχειρημάτων καὶ πειραμάτων. Ἐχρειάσθη ἡ ἀδάμαστος ὑπομονὴ τοῦ Παστέρ, ἡ εἰλικρίνεια ἥτις τὸν ἔκαμνε νὰ ἐξελέγχῃ τὰ ἴδιά του πειράματα μὲ τὴν μεγαλειτέραν αὐστηρότητα, ἡ ἀκράδαντος πεποίθησις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβάδιζε πρὸς τὸ τέρμα τῶν ἐρευνῶν του, ὅπως καταρρίψῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τὴν θεωρίαν ταύτην. Μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων τοῦ Παστὲρ ἦτο ὁ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας τῆς Ρουένης κ. Πονσὲ (Ponchet), ὅστις ἔρριψε τὸ χειρόκτιον διὰ μιᾶς ἀνακοινώσεως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν — «**Ἐπὶ τῆς αὐτομάτου γενέσεως φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν πρωτο-ὀργανισμῶν ἐντὸς τεχνητοῦ ἀέρος καὶ ὀξυγόνου**» — ὑποστηρίζων ὅτι ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀποδείξῃ ὅτι καὶ φυτὰ καὶ ζῶα ἠδύναντο νὰ γεννηθοῦν εἰς περιβάλλον, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶχε τελείως ἀφαιρεθῇ ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἑπομένως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προέλθουν σπέρματα ὀργανικῶν σωμάτων.*

Ἡ πρόκλησις αὕτη διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ὁ Παστὲρ ἡτοιμάσθη διὰ τὸν ἀγῶνα. Τρία ὅλα ἔτη ἐπέρασαν πρὶν ἢ δοθῇ τὸ καίριον κτύπημα εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Πονσέ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Παστὲρ δὲν εἶχεν ἀφήσει πείραμα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν μεγάλην ἀλήθειαν ὅτι ***πᾶσα ζωὴ προέρχεται ἀπὸ μίαν προϋπάρχουσαν ζωήν.*** (ἀκολουθεῖ)

Μ. Μ. Κ.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Συνδρομητής τις ἐκ Πὸρτ Σαΐτ μᾶς ἐρωτᾷ δι᾽ ἐπιστολῆς ἂν οἱ ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ μιᾶς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἑνούμενοι μὲ ἄλλην πρέπει νὰ βαπτίζωνται ἐκ νέου.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπαντῶμεν ὅτι δὲν πρέπει οἱ τοιοῦτοι νὰ βαπτίζωνται πάλιν, ἀλλ᾽ ὅτι δυστυχῶς διάφοροι Ἐκκλησίαι ἐπιβάλλουν τὸν τοιοῦτον ἀναβαπτισμόν. Ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία ἀναβαπτίζει πάντας, ὅσοι προσέρχονται εἰς τὴν ὁμολογίαν αὐτῆς ἐξ οἱασδήποτε ἄλλης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναβαπτίζει τοὺς ἐξ Εὐαγγελικῶν καὶ Ἀρμενίων προσηλύτους αὐτῆς, ἀλλ᾽ οὐχὶ τοὺς ἐκ τοῦ Παπισμοῦ. Αἱ δύο αὗται Ἐκκλησίαι δὲν ἀναγνωρίζουν τὰς λοι-

πὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας ὡς νομίμους καὶ ἑπομένως τὰς τελετάς των θεωροῦν ὡς μὴ γενομένας. Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία (πλὴν ἑνὸς καὶ μόνου κλάδου αὐτῆς) ἀναγνωρίζει ὡς ἔγκυρον τὸ βάπτισμα πασῶν τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, θεωροῦσα (τοῦτο ἀδιακρίτως τῶν τυπικῶν λεπτομερειῶν του) ὡς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ὥρισε τὸ βάπτισμα νὰ γίνεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὴν μόνην εἰς τοῦτο ἐξαίρεσιν μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν οἱ **Βαπτισταί**, οἵτινες φρονοῦν ὅτι τὸ βάπτισμα, ὡς ὁμολογία πίστεως, μόνον εἰς **ἐνηλίκους** πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἑπομένως ἀπορρίπτουν τὸν **νηπιοβαπτισμόν**· ἐπειδὴ δὲ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τὸ βάπτισμα σχεδὸν ἀνεξαιρέτως τελεῖται σήμερον εἰς τὰ νήπια, οἱ εἰρημένοι Βαπτισταὶ οὐδὲν τοιοῦτον βάπτισμα ἀναγνωρίζουν ὡς ἔχον κῦρος καὶ διὰ τοῦτο ἀναβαπτίζουν τοὺς προσερχομένους ὅπως ἑνωθοῦν μὲ αὐτούς. Πᾶσαι ὅμως αἱ λοιπαὶ Εὐαγγελικαὶ ἀποχρώσεις ἀναγνωρίζουν ὡς ἔγκυρον τὸ βάπτισμα τῶν Λατίνων, τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ἀλλήλων, ἂν καὶ (ὡς γνωστὸν) δὲν θεωροῦν τὸ βάπτισμα ὡς ἔχον τὴν ἔννοιαν, ἣν ἀποδίδουν εἰς αὐτὸ οἱ Λατῖνοι καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι—ἤτοι, ὡς συνεπαγόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν **ἀναγέννησιν.**

Αὕτη εἶναι ἡ συνήθεια τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ βάπτισμα ἀλλήλων. Καὶ εἶναι λυπηρὸν ὅτι ὑφίσταται ἀκόμη τόσος φανατισμὸς καὶ τόση μισαλλοδοξία μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστ. ἀποχρώσεων, ὥστε νὰ μὴ ἀναγνωρίζεται εἰς ἀλλήλους ἡ κανονικότης μιᾶς τελετῆς, ἥτις, ὅπως ἐθεσπίσθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων Αὐτοῦ, ἦτο ἁπλουστάτη καὶ μίαν μόνην οὐσιώδη λεπτομέρειαν περιέχει — ὅτι πρέπει νὰ γίνεται δι' ὕδατος, ὡς συμβολίζοντος τὸν πνευματικὸν καθαρισμόν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἄλλο τι δὲν ἐνομοθέτησεν ὁ Κύριος ἡμῶν μήτε οἱ Ἀπόστολοι περὶ τοῦ τύπου τοῦ βαπτίσματος. Ἑπομένως τὸ βάπτισμα ἐκείνων τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσαι ἐκπληροῦν τὸν τύπον τοῦτον, πρέπει νὰ ἀναγνωρίζηται ὡς ἔγκυρον καὶ κανονικόν. Ἡ μὴ ἀναγνώρισις, ἐφ' ὅσον βασίζεται εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἡ βαπτίσασα Ἐκκλησία δὲν εἶναι νόμιμος καὶ γνησία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μαρτυρεῖ ὅτι ἡ μὴ ἀναγνωρίζουσα Ἐκκλησία, ὅσους ἱστορικοὺς τίτλους καὶ ἂν ἔχῃ, στερεῖται τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης,

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Βαπτιστῶν ἀναβάπτισιν τῶν ἤδη βαπτισθέντων εἰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι, ἂν καὶ ἔχῃ ὄψιν τινα λογικότητος, ἐν τούτοις ἀποτελεῖ πλάνην. Βεβαίως κατὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τὸ βάπτισμα ἐγίνετο εἰς ἐνηλίκους, διότι οἱ ἀσπαζόμενοι τὴν νέαν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦσαν πάντες ἄνθρωποι, οἵτινες ἐγκατέλιπον τὴν εἰδωλολατρείαν, πιστεύσαντες εἰς τὸν νέον Σωτῆρα. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ λογικὴ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη. Τὸ βάπτισμα ἦτο ἡ **ἐξωτερικὴ ὁμολογία** καὶ σφραγὶς τῆς ἐπιστροφῆς καὶ πίστεως τοῦ βαπτιζομένου, καὶ **ἐσυμβόλιζε** διὰ τοῦ ὕδατος τὸν **ἐσωτερικὸν καθαρισμὸν** τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἁμαρτίας. Ὅπως ἡ **περιτομὴ** τῶν Ἑβραίων, οὕτω καὶ τὸ βάπτισμα τῶν Χριστιανῶν ἀπετέλει τὴν ἐπίσημον ἐξω-

τερικὴν πρᾶξιν **τῆς εἰσαγωγῆς των εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Χριστοῦ**. Ὡς τοιοῦτο τὸ βάπτισμα, γινόμενον εἰς ἐνηλίκους, προϋπέθετε τὴν **συντελεσθεῖσαν** ἤδη ἀναγέννησιν τοῦ βαπτιζομένου· καὶ διὰ τοῦτο βαθμηδὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπῆλθε σύγχυσις μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου καὶ τῆς οὐσίας, καὶ κατήντησε νὰ θεωρῆται τὸ βάπτισμα ὡς **ἀποτελοῦν αὐτὸ τὴν ἀναγέννησιν** καὶ ὡς παρέχον τὸν ἐσωτερικὸν καθορισμὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ὅτι τοῦτο εἶναι πλάνη, δύναται εὐκόλως νὰ ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν.[1])

Ἐνῷ ὅμως ἀρχικῶς τὸ βάπτισμα ἐδίδετο εἰς τοὺς ἐνηλίκους προσηλύτους, ἐνωρὶς ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ βαπτίζωνται καὶ τὰ νήπια τέκνα Χριστιανῶν γονέων. Τοῦτο ἐγένετο πάλιν **ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὴν περιτομήν**. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἔχομεν περὶ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ ρητὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν Ἀποστόλων. Ἀλλὰ βλέπομεν ἀφ' ἑνὸς πῶς ὁ Κύριος ἡμῶν ἐλάμβανεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὰ **ἀβάπτιστα** Ἑβραιόπαιδα τῆς ἐποχῆς Του καὶ ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς Του ὅτι «τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», λόγῳ τῆς ἀθῳότητος καὶ ταπεινοφροσύνης των. Ἀφ' ἑτέρου αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀποφαίνεται ὅτι τὰ τέκνα τῶν «ἁγίων» εἶναι «ἅγια» (Α'. Κορινθ. ς'. 14), τοῦθ' ὅπερ δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἀναμάρτητα ἢ ἅγια (ὑπὸ τὴν σημερινὴν σημασίαν τῆς λέξεως), ἀλλ' ὅτι εἶναι **ἀφιερωμένα** εἰς τὸν Χριστόν, ἀφοῦ καὶ οἱ γονεῖς των εἶναι ὁμοίως **ἀφιερωμένοι** (αὕτη εἶναι ἡ καθ' ἑαυτὴν σημασία τῆς λέξεως **ἅγιος**). Διὰ τοῦτο ὀρθῶς ὁ Καλβῖνος δικαιολογεῖ τὸ βάπτισμα τῶν νηπίων (τέκνων Χριστιανῶν γονέων) ὡς **κληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας**.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν λόγων [2]) ἀσφαλῶς ἐξάγεται τὸ νόμιμον καὶ χρήσιμον καὶ ὑποχρεωτικὸν τῆς βαπτίσεως τῶν ἀνηλίκων τέκνων Χριστιανῶν γονέων, ἀρκεῖ οὗτοι νὰ ἀναλάβουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναθρέψουν αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου.

Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι οἱ Βαπτισταί, ἀρνούμενοι τὸ κῦρος τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ, εὑρίσκονται ἐν πλάνῃ. Διότι καὶ αὐτοὶ παραδέχονται τὸ βάπτισμα οὐχὶ ὡς ἀναγέννησιν, ἀλλ' ὡς **ἐξωτερικὸν σύμβολον** ἐσωτερικοῦ καθαρισμοῦ — ὡς **τύπον** δηλαδὴ καὶ ὄχι ὡς **μυστήριον**. Διὰ τοῦ βαπτίσματος δὲν ἀναγεννῶνται τὰ νήπια, διότι ἡ ἀναγέννησις εἶναι ἡ ριζικὴ μεταβολὴ τῆς καρδίας καὶ ὡς τοιαύτη προϋποθέτει **λογικὴν ἐνέργειαν καὶ κρίσιν** ἐκ μέρους τοῦ ἀναγεννωμένου, τὴν ὁποίαν φυσικὰ δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὸ νήπιον. Διὰ τοῦ βαπτίσματος τὰ νήπια ἁπλῶς ἀφιεροῦνται ὑπὸ τῶν γονέων των εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰσάγονται εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ πολιτείαν Αὐτοῦ, ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν κοσμικὴν πολιτείαν ἐγγράφονται τὰ ἀνήλικα τέκνα τῶν πολιτῶν, δηλ. οὐχὶ ὡς ἐνήλικοι

---

[1]) Διὰ τὸ ζήτημα τοῦ βαπτίσματος ἐν γένει ὑπὸ δογματικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔποψιν παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ σύγγραμμα «Πλανῶν Ἔλεγχος» κεφ. 5ον, σελ. 74 84.

[2]) Ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης τινὲς ἐξάγουν ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων ἐβαπτίζοντο τὰ νήπια, διότι ἀναγινώσκομεν ὅτι ἐβαπτίσθησαν ὁ δεσμοφύλαξ τῶν Φιλίππων «καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες», ἡ Λυδία καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς καὶ ὁ οἶκος τοῦ **Στεφανᾶ**. **Πλὴν** αἱ μαρτυρίαι αὗται δὲν εἶναι ἀρκετὰ σαφεῖς, ὥστε νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἀπόδειξις.

πολῖται καὶ ἐνεργὰ μέλη, μὲ τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ πολίτου, ἀλλ' ὡς ἀνήλικα μέλη τοῦ ἔθνους, ἀπολαύονται τῆς προστασίας αὐτοῦ καὶ δικαιούμενα, ὅταν ἀνδρωθοῦν καὶ δώσουν τὸν νενομισμένον ὅρκον τοῦ πολίτου, νὰ καταταχθοῦν εἰς τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν καὶ νὰ ἀναλάβουν τὰς ὑποχρεώσεις, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια τακτικῶν μελῶν τῆς Πολιτείας.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόρριψις τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ ἦναι πλάνη, ἕπεται ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνωρίζηται εἰς τὸν ζητοῦντα νὰ ἑνωθῇ μὲ μίαν Χριστιανικῆς Ἐκκλησίαν ἡ βάπτισις, ἡ γενομένη κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν, καὶ νὰ μὴ ζητῆται ἡ ἀναβάπτισίς του, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐξετελέσθη εἰς αὐτὸν ἡ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐγένετο ἡ βάπτισίς του δι' ὕδατος εἰς τὸ ὄνομα τῆς τρισυποστάτου Θεότητος.

Ἀναγνωρίζομεν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Βαπτισταὶ ἄγονται εἰς τὴν ἀπόρριψιν τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ ἐκ χρηστοῦ συνειδότος καὶ οὐχὶ ἐκ φανατισμοῦ ἢ μισαλλοδοξίας. Ἰουναντίον, διακρίνονται ἐπὶ θερμῇ Χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ὑψηλῇ Χριστιανικῇ ἰδεολογίᾳ. Ἔχουν δὲ ἐγκαταλείψει βαθμηδὸν καὶ τὴν ἄλλοτε ἀποκλειστικότητά των, ἕνεκα τῆς ὁποίας δὲν μετελάμβανον τῆς Εὐχαριστίας ἢ τοῦ Δείπνου τοῦ Κυρίου, εἰμὴ μὲ ὁμόφρονάς των Βαπτιστάς· ἤδη ἁπανταχοῦ κοινωνοῦν μὲ τοὺς λοιποὺς Εὐαγγελικούς. Μὅλα ταῦτα ἡ ἀπόρριψις τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ καὶ ἡ ἐπιμονή των ὅπως ἀναβαπτίζουν τοὺς ἐξ ἄλλων Χριστιανικῶν ἀποχρώσεων προσηλύτους των εἶναι πλάνη, ἥτις καὶ τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας ἀδικεῖ καὶ αὐτοὺς παραβλάπτει, διότι τοὺς χωρίζει δι' αὐτὸν τὸν ἕνα καὶ μόνον λόγον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς των ἐν Χριστῷ.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

(συνέχεια)

Εἴπομεν ὅτι διὰ νὰ διορθωθῇ ἡ ἀξιοθρήνητος κατάστασις τοῦ ἔθνους μας, ἡ προσπάθεια ***πρέπει νὰ προέλθῃ ἐκ τοῦ λαοῦ***, ὅστις ἔχει εἰς τὴν χεῖρά του τὸ μέσον τῆς διορθώσεως—τὴν ἐκλογὴν ἠθικῶν ἀντιπροσώπων, ἐξ ὧν νὰ προκύψῃ ἠθικὴ κυβέρνησις. Ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει οἱ πολῖται νὰ συντρέξουν ἀτομικῶς τὴν τοιαύτην κυβέρνησιν. Καὶ ὑπεδείξαμεν συνοπτικῶς διαφόρους τρόπους, κατὰ τοὺς ὁποίους δύνανται οἱ πολῖται νὰ δώσουν τὴν συνδρομήν των ταύτην πρὸς τὴν κυβέρνησιν.

1. ***Ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους.*** Αὐτὸ εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ στοιχειοδέστατον καθῆκον τοῦ πολίτου. Καὶ δυστυχῶς εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα χωλαίνομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες. Ὁ νόμος, κατὰ τὴν γενικὴν ἀντίληψιν τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἕνας φραγμός, τὸν ὁποῖον δικαιοῦται κάθε πολίτης νὰ καταπατῇ, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον δύναται νὰ τὸ πράξῃ χωρὶς νὰ τιμωρηθῇ. Τοὐλάχιστον, ὅτι τοιαύτην ἀντίληψιν ἔχουν οἱ Ἕλληνες περὶ τοῦ νόμου ἐξάγεται ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς των.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι «Ὁ τράχηλος τοῦ Ἕλληνος ζυγὸν δεν ὑποφέρει». Καὶ τὸν νόμον τὸν θεωρεῖ ὡς ζυγὸν ἐπαχθῆ γενικῶς μέν, πρωτίστως δὲ ὅταν διὰ τοῦ νό-

μου ἐμποδίζεται εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἀτομικοῦ τινος ***συμφέροντος*** ἀδίκου ἢ παρανόμου ἢ παραλόγου, ἢ περιορίζεται ἀπὸ τοῦ νὰ κυττάξῃ τὴν ***εὐκολίαν*** του, εἰς βάρος τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κοινωνικοῦ καλοῦ. Ἐνθυμεῖται δὲ καὶ ἐπικαλεῖται τὸ κῦρος τοῦ νόμου μόνον ὅταν ὁ γείτων του τὸν παραβαίνῃ εἰς βάρος του. Τότε κόπτεται καὶ κραυγάζει δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων του ὑπὲρ τῆς ἱερότητος τοῦ νόμου. Τοῦτο ὅμως δὲν τὸν ἐμποδίζει τὴν ἐπομένην ἡμέραν νὰ παραβῇ χωρὶς τὸν παραμικρὸν δισταγμὸν ἄλλον νόμον, ὁ ὁποῖος τοῦ περιορίζει τὸ συμφέρον ἢ τὴν εὐκολίαν του.

Λάβετε π. χ. τοὺς νόμους καὶ τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις περὶ ***δημοσίας ὑγιείας***. Τοῦτο εἶναι ζήτημα γενικοῦ συμφέροντος, εἰς τὸ ὁποῖον συμμετέχει καὶ τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου. Οἱ νόμοι καὶ αἱ διατάξεις αὗται ζητοῦν νὰ προφυλάξουν τὴν ὑγίειαν ὅλων τῶν πολιτῶν, καὶ τοῦτο θὰ κατορθωθῇ μόνον, ἐὰν ὅλοι οἱ πολῖται ὑπακούουν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας. Ἐν τούτοις, οἱ πλεῖστοι πολῖται, εἴτε διὰ λόγους συμφέροντος εἴτε χάριν τῆς ἀτομικῆς ἢ οἰκογενειακῆς των εὐκολίας, τὰς παραβαίνουν ἀσυνειδήτως, ὁσάκις δύνανται νὰ τὸ πράξουν χωρὶς νὰ ἀνακαλυφθοῦν ἢ νὰ τιμωρηθοῦν. Ρίπτουν σκουπίδια, θνησιμαῖα, ἀκάθαρτα νερὰ καὶ ἄλλας ἀκαθαρσίας εἰς τὰς ὁδούς, πτύουν εἰς τὰ τρὰμ καὶ τὰ δημόσια κέντρα, παραμελοῦν τὴν καθαριότητα, τὴν ἀπολύμανσιν καὶ τὰς προφυλάξεις κατὰ τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων, ἀποκρύπτουν τὴν ὕπαρξιν κολλητικῶν κρουσμάτων, πωλοῦν μολυσμένα ἐνδύματα, ἔπιπλα καὶ σκεύη, κτλ.

Ἐνθυμεῖσθε ὅλοι τί συνέβαινεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ κατὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ 1917, ὅτε ἐθεσπίσθη ἡ διανομὴ τῶν τροφίμων διὰ δελτίων, ὅπως ἐπαρκέσουν τὰ τρόφιμα δι' ὅλους καὶ μὴ πεινάσῃ μήτε ἡ κοινωνία συνολικῶς μήτε τὰ ἄτομα καθ' ἕκαστον. Ἀντὶ νὰ ἐννοήσουν τὸ ἀληθὲς συμφέρον των, οἱ πολῖται ἔσπευδον ἕκαστος νὰ κάμῃ ψευδεῖς δηλώσεις τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, ὅπως ὑφαρπάσῃ περισσότερα δελτία ἀφ' ὅσα ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ. Καὶ ἔβλεπε κανεὶς τὸ οἰκτρὸν θέαμα ἀνθρώπων πάσης τάξεως, καὶ κυρίως τῶν λεγομένων καλῶν τάξεων, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο εὐσυνείδητοι καὶ τίμιοι καὶ ὅμως δὲν ἐντρέποντο νὰ ψεύδωνται ὅπως ἐξαπατήσουν τὰς δημοσίας ἀρχὰς εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἄλλο παράδειγμα: Περίπου 28 τοῖς ἑκατὸν τοῦ πληθησμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀγράμματοι. Καὶ τοῦτο, ἐνῷ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ νόμου, καὶ ὑπάρχουν δημοτικὰ σχολεῖα καὶ γραμματεῖα εἰς ὅλας τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅμως σχεδὸν ***τὸ ἓν τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ μένει ἀγράμματον***, ὕστερον ἀπὸ 100 ἐτῶν ὕπαρξιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Πῶς συμβαίνει τοῦτο; Διότι πολλοὶ γονεῖς προτιμοῦν νὰ ἀπασχολοῦν τὰ παιδία των εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐργασίαν, παρὰ νὰ τὰ στέλλουν εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ ὁ νόμος δὲν ἐφαρμόζεται, διότι καὶ οἱ πολῖται καὶ οἱ κυβερνῆταί μας ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν μὴ ἐφαρμογήν του.

Ἐσταχυολογήσαμεν ἐκ τοῦ προχείρου τριῶν εἰδῶν κοινὰς καὶ συνήθεις παρα-

βάσεις τοῦ νόμου. Ἠδυνάμεθα σελίδας ὁλοκλήρους νὰ γεμίσωμεν ἀπὸ τοιαῦτα παραδείγματα.

Εἶναι δὲ αἱ παραβάσεις αὗται τόσον συνήθεις καὶ τόσον γενικαί, ὥστε ἔπαυσαν σχεδὸν νὰ ἐμποιοῦν καμμίαν ἐντύπωσιν. Κατήντησε νὰ τιμωρῶνται οἱ ἔνοχοι μόνον μεγάλων πλημμελημάτων ἢ κακουργημάτων, καὶ μόνον ὁσάκις καταμηνυθοῦν ὑπό τινος ἰσχυροῦ προσώπου. Καὶ ἡ ἱερότης τῶν νόμων καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς νόμους, **αὐτὴ αὕτη ἡ ἔννοια τοῦ νόμου ὡς προστάτου τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου**, φαίνεται νὰ ἔχῃ χαθῇ ἐντελῶς ἐκ μέσου ἡμῶν. Ὁποία ἀξιοδάκρυτος κατάστασις!

Καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην μόνον ἓν πρᾶγμα δύναται νὰ διορθώσῃ. Πρέπει κάθε πολίτης, ὅστις ἔχει συναίσθησιν τοῦ τί ἐστι νόμος καὶ εἰς τί ἀποβλέπει, **νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, ὑπακούων τυφλῶς εἰς τὸν νόμον**, εἰς ὅλους τοὺς νόμους καὶ τὰς νομίμους διατάξεις τῆς Πολιτείας· Ἐὰν ἕνας νόμος ἦναι ἄδικος ἢ στρεβλός, ἂς φροντίσωμεν διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ νὰ καταργηθῇ ἢ νὰ διορθωθῇ. Ἐφ᾽ ὅσον ὅμως ὑφίσταται, ὀφείλομεν εἰς αὐτὸν ὑπακοήν.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ὁμιλοῦμεν περὶ νόμων, οἵτινες παραβιάζουν τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν συνείδησιν· εἰς τοὺς τοιούτους νόμους δικαιοῦται ὁ πολίτης νὰ ἀρνῆται ὑπακοὴν **φανερῶς καὶ ἀνδρικῶς**, ἔστω καὶ ἂν ὑποστῇ δυσαρέστους συνεπείας τῆς ἀρνήσεώς του. Ἀλλὰ τοιούτους νόμους δὲν γνωρίζομεν παρ᾽ ἡμῖν. Οὔτε πρόκειται περὶ αὐτῶν. Πρόκειται περὶ τοῦ ὅτι ρέπομεν εἰς τὴν παράβασιν παντὸς νόμου καὶ μετερχόμεθα πᾶν μέσον καὶ ἐφευρίσκομεν πᾶν τέχνασμα πρὸς καταστρατήγησιν τῶν νόμων, χάριν συμφέροντος ἢ χάριν εὐκολίας. Ἐδῶ ἔγκειται τὸ κακόν.

Ἀλλ᾽ ἀκούομεν κάποιον νὰ λέγῃ: «Καὶ διατὶ νὰ ὑπακούω ἐγὼ πιστῶς εἰς τοὺς νόμους, ὅταν βλέπω τὸν γείτονά μου νὰ τοὺς παραβαίνῃ; Τοῦτο θὰ ἦναι βλακεία ἐκ μέρους μου, νὰ θέτω τὸν ἑαυτόν μου εἰς θέσιν μειονεκτικὴν ἀπέναντι τοῦ γείτονος, τοῦ ἀντιπάλου ἢ τοῦ συναγωνιστοῦ μου.» Εἰς τὸν τοιοῦτον ἀπαντῶμεν: Ἐὰν βλέπῃς ἄλλον νὰ παραβαίνῃ τὸν νόμον (εἴτε εἰς βάρος σου εἴτε μή), κατάγγειλέ τον· τοῦτο εἶναι καθῆκόν σου καὶ τοῦτο πράττων, θὰ προσφέρῃς ὑπηρεσίαν καλὴν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν πατρίδα. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταγγείλῃς τὸν ἄλλον, **πρέπει σὺ αὐτὸς νὰ ἦσαι πιστὸς τηρητὴς τῶν νόμων**. Οὔτε νομικῶς οὔτε ἠθικῶς σὲ δικαιολογεῖ εἰς τὴν παρανομίαν ἡ παρανομία ἑνὸς ἄλλου συμπολίτου σου. Πιστεύεις ὅτι οἱ νόμοι εἶναι προστάται τῶν δικαίων τοῦ πολίτου; Ἐὰν ναί (καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πιστεύῃς ἄλλως), τότε ἐν τῷ ἰδίῳ σου συμφέροντι ὀφείλῃς νὰ ὑποστηρίζῃς τοὺς νόμους. ***Καὶ ἡ πρωτίστη ὑποστήριξις εἶναι ἡ ὑπακοὴ πρὸς αὐτούς.*** Ὅσον δὲ περισσότεροι πολῖται σέβονται καὶ τηροῦν τοὺς νόμους, τόσον εὐκολώτερον θὰ ἐπιβάλλωνται οἱ νόμοι εἰς ἐκείνους, οἵτινες ζητοῦν νὰ τοὺς παραβοῦν.

2. Τοῦτο μᾶς φέρει εἰς τὸν δεύτερον τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ χρηστοὶ πολῖται πρέπει νὰ συντρέχουν τὴν κυβέρνησιν τοῦ τόπου:

Ἐπιβαλλόμενοι εἰς τὰ μὴ ἠθικὰ στοιχεῖα τῆς κοινωνίας, ὅπως καὶ αὐτὰ ὁμοίως ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς νόμους.

Ἐδῶ ἀμέσως θὰ συναντήσωμεν τὴν ἀντίρρησιν, ὅτι ἡ ἐπιβολὴ εἰς τὰ μὴ ἠθικὰ καὶ φιλόνομα στοιχεῖα τῆς κοινωνίας εἶναι καθῆκον τῆς κυβερνήσεως, ὄχι τῶν πολιτῶν. Ναὶ καὶ ὄχι. Βεβαίως προκειμένου περὶ ἐγκλημάτων καὶ παραβάσεων σοβαρῶν, ἁρμοδία εἶναι ἡ δημοσία καταδιωκτικὴ ἀρχή. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ παραβάσεων καὶ καταστρατηγήσεων τῶν νόμων, αἵτινες ἐκ μακρᾶς καὶ γενικῆς συνηθείας διαπράττονται καθ' ἑκάστην ὑπὸ πάσης τάξεως ἀνθρώπων, οἱ χρηστοὶ καὶ φιλόνομοι πολῖται δύνανται σπουδαίως νὰ συντελέσουν εἰς τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου καὶ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν διὰ διαφόρων μέτρων. ***Πρῶτον***, καταγγέλλοντες εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν τὰς παραβάσεις ταύτας καὶ ζητοῦντες τὴν τιμωρίαν των. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθῆκον τοῦ πολίτου οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα ἐκτελεῖται παρ' ἡμῖν, εἴτε διότι βαρυνόμεθα νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὸν κόπον καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ καιροῦ μας πρὸς καταγγελίαν παρανομίας τινος, ἣν ἀντελήφθημεν, εἴτε διότι φοβούμεθα ἀντεκδίκησίν τινα, εἴτε διότι ἐντρεπόμεθα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καταγγείλωμεν, εἴτε διότι φοβούμεθα μήπως μᾶς κατηγορήσουν ὡς καταδότας, κτλ. Ἀλλ' ὅλαι αἱ σκέψεις αὗται εἶναι ἐπιπόλαιαι καὶ ἀνάξιαι πολιτῶν χρηστῶν καὶ σοβαρῶν, οἵτινες αἰσθάνονται τὴν ἱερότητα τοῦ νόμου καὶ τὴν παντοδυναμίαν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως. ***Δεύτερον***, ἐπεμβαίνοντες προσωπικῶς εἰς τοὺς παρανομοῦντας καὶ ἐξαναγκάζοντες αὐτοὺς νὰ περιστείλουν τὰς ἐκνόμους ἐνεργείας των. Ἓν πολὺ τελεσφόρον ὅπλον εἰς τοῦτο εἶναι ἡ δημοσιότης, ὁ τύπος. Πολλοί, οἱ ὁποῖοι δὲν διστάζουν νὰ παρανομήσουν ἢ νὰ περιφρονήσουν νόμόν τινα ἢ διάταξιν ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ ἀπόσχουν ἐὰν γνωρίζουν ὅτι αἱ παραβιάσεις των θὰ στηλιτευθοῦν εἰς τὰς ἐφημερίδας. Ἄλλο ὅπλον κατὰ τῶν τοιούτων εἶναι ἡ ἐξέγερσις τῶν χρηστῶν πολιτῶν, ἡ διὰ ζώσης ἀποδοκιμασία τῶν παρανομούντων καὶ ὁ ἀποκλεισμός των ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις. Πιθανὸν οἱ παρανομοῦντες νὰ ἀδιαφορήσουν ἢ νὰ γελάσουν κατ' ἀρχὰς διὰ τὴν τοιαύτην ἀποδοκιμασίαν· ἀλλὰ ταχέως θὰ αἰσθανθοῦν τὸ βάρος τῆς ἠθικῆς μειώσεως, τὴν ὁποίαν ὑφίστανται, ὅταν ἀποκηρύττωνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπὸ τῶν ἐντίμων καὶ φιλονόμων πολιτῶν, καὶ θὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὸν νόμον.

,Η δύναμις καὶ ἐπιβολὴ τῆς ἠθικῆς εἶνοι τεραστία εἰς πᾶσαν κοινωνίαν καὶ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ τολμήσουν ἐπὶ πολὺ νὰ σταθοῦν ἀντιμέτωποι αὐτῆς. Ἀρκοῦν ὀλίγοι ἠθικοὶ πολῖται, ἀρκεῖ μικρὰ ὁμὰς χρηστῶν καὶ θαρραλέων ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν νόμον καὶ τὴν ἠθικήν. Πρέπει ὅμως ἡ ὁμὰς αὕτη, οἱ πολῖται οὗτοι, νὰ γνωρίζουν καλῶς τί πρέπει νὰ ἐπιδιώξουν καὶ νὰ ἔχουν τὴν ἀπόφασιν καὶ τὸ θάρρος νὰ τὸ ἐπιδιώξουν μὲ ὑπομονήν, μὲ σταθερότητα, μὲ αὐταπάρνησιν, μὲ ἐλατήρια χρηστά, ὄχι χάριν προσωπικῶν συμφερόντων καὶ παθῶν, ἀλλὰ χάριν ἑνὸς ὑψηλοῦ σκοποῦ καὶ μιᾶς ἁγνῆς ἰδεολογίας.

(ἀκολουθεῖ).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΧΑΡΤΟΠΑΙΓΝΙΩΝ

Ἡ χαρτοπαιξία εἶναι ἀνέκαθεν φοβερὰ κοινωνικὴ μάστιξ παρ' ἡμῖν. Τελευταίως ὅμως, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν, προσέλαβε τρομακτικὰς διαστάσεις, ἰδίως ἐν Ἀθήναις, ὅπου εἰς κάθε σχεδὸν δρόμον ἤρχισε νὰ λειτουργῇ καὶ ἓν χαρτοπαίγνιον, ὑπὸ τὴν πλήρη ἀνοχὴν τῆς ἀστυνομίας. Ἐσχάτως, συγκινηθέντες οἱ κυβερνῆταί μας ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἀφοῦ προέβησαν πρῶτον εἰς τὸ κλείσιμον τῶν ἐπισημοτέρων χαρτοπαικτικῶν κέντρων, ὑπέβαλον καὶ εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν νομοσχέδιον, ρυθμίζον τὴν χαρτοπαιξίαν. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἐπιτρέπονται κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας χαρτοπαικτικὰ κέντρα διαφόρων διαβαθμίσεων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ εἴσοδος θὰ κοστίζει δρ. 100 ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου. Τὸ δὲ Δημόσιον θὰ λαμβάνῃ καὶ τὸ ***ἥμισυ τῶν ἀκαθαρίστων ἡμερησίων εἰσπράξεων*** *τῶν χαρτοπαιγνίων τούτων. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἐψηφίσθη μέ τινας μικρὰς τροποποιήσεις, καὶ ἤδη εἶναι νόμος τοῦ Κράτους. Μὴ χειρότερα! Ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ διὰ ψαλιδίσματος ἀναγκαστικοῦ δανείου ἀλλ' ἐζήλευσε καὶ νὰ κάμῃ τὸ Δημ. Ταμεῖον* ***συνέταιρον εἰς τὰ ληστρικὰ κέρδη τῶν χαρτοπαιγνίων*** *καὶ μάλιστα τὸν* ***κυριώτερον συνέταιρον***, *ἀφοῦ θὰ λαμβάνῃ τὸ ἥμισυ τῶν εἰσπράξεων καὶ τὰ ἔξοδα θὰ πληρώνῃ ὁ ἰδιοκτήτης ἐκ τῆς ἰδικῆς του μερίδος.*

Ἀναγνωρίζομεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς καταπολεμήσεως τῆς χαρτοπαιξίας δὲν εἶναι εὔκολον, ὄχι μόνον ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ἡ ἀστυνομία εἶναι πολὺ χαλαρά, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς ὑφηλίου. Ὅπου ἡ χαρτοπαιξία εἶναι ἕξις ἐρριζωμένη καὶ γενικῶς διαδεδομένη, χρειάζεται ὑπεράνθρωπος προσπάθεια καὶ συστηματικὴ φροντὶς πρὸς κατάπνιξιν αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ νὰ γίνῃ τὸ κράτος συμμέτοχον ἐξ ἡμισείας εἰς τὰ κέρδη τῶν χαρτοπαικτικῶν καταγωγίων, εἶναι ὄνειδος πρωτοφανὲς διὰ ἔθνος πεπολιτισμένον καὶ Χριστιανικόν. Πολὺ φοβούμεθα μήπως οἱ κυβερνῆταί μας ἀπέβλεψαν μᾶλλον εἰς τὴν εἴσπραξιν ἑνὸς φόρου ἀσφαλοῦς ἢ εἰς τὸν περιορισμὸν μιᾶς λύμης ἐθνικῆς. Διότι διὰ τοῦ νόμου τούτου οὐδόλως θὰ περιορισθῇ ἡ χαρτοπαιξία, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ διαδοθῇ.

Τί εἶναι δρ. 150 ἢ 300 ἢ 1000, διὰ μίαν ἐτησίαν ἄδειαν ἱδρύσεως χαρτοπαικτικῆς «λέσχης»; Καὶ ποῖος ἰδιοκτήτης τοιαύτης λέσχης δὲν θὰ δεχθῇ εὐχαρίστως νὰ μοιρασθῇ μὲ τὸ Δημόσιον τὴν ἡμερησίαν εἴσπραξίν του; Τὰ κέρδη τῶν χαρτοπαιγνίων εἶναι πάντοτε παχύτατα καὶ ἀσφαλῆ, καὶ δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως ἀναλογίαν πρὸς τὰ κεφάλαιά των. Τὸ Καζῖνον τοῦ Μόντε-κάρλο κατὰ τὸ 1912 ἐπλήρωσεν εἰς τὸν Πρίγκηπα τοῦ Μονακὸ 1,000,000 λίρας στερλίνας (ἐὰν νὰ λέγωμεν τὴν σήμερον 200,000,000 δραχ.) διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἀδείας του διὰ 35

ἔτη, καὶ καταβάλλει κατ᾽ ἔτος 90,000 λίρας ὡς ἐτήσιον φόρον, οὕτως ὥστε οἱ κάτοικοι τοῦ μικροῦ πριγκηπάτου εἶναι ἀπηλλαγμένοι οἱουδήποτε φόρου. Εἶναι λοιπὸν λαμπρὰ ἐπιχείρησις ἀπὸ χρηματικῆς ἀπόψεως καὶ αὐτὴ καὶ πᾶσα ἄλλη χαρτοπαικτικὴ «λέσχη», καὶ βεβαίως ὑπὸ τὸν νέον νόμον θὰ ἴδωμεν πληθώραν τοιούτων κέντρων κοινωνικῆς καταστροφῆς εἰς τὸν τόπον μας. Ἡ εἴσοδος τῶν 100 δρ. ὀλίγους μόνον ἐκ τῶν πτωχοτέρων τάξεων θὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσέλθουν διὰ νὰ «δοκιμάσουν τὴν τύχην των». Ὅταν βλέπωμεν σήμερον ἐργατικοὺς νὰ ἐξοδεύουν 200 καὶ 300 δρ. διὰ μίαν νύκτα διασκεδάσεως, τί εἶναι 100 δρ. δι᾽ ἓν εἰσιτήριον τοῦ χαρτοπαιγνίου; Ἄλλως τε ὁ καταληφθεὶς ἅπαξ ὑπὸ τῆς χαρτοπαικτικῆς μανίας δὲν πτοεῖται ἀπέναντι ἑνὸς τοιούτου μικροῦ ποσοῦ. Ἑπομένως, ὅταν λειτουργοῦν πολλὰ καὶ ἀνεγνωρισμένα χαρτοπαίγνια, ἡ χαρτοπαιξία ἀσφαλῶς θὰ αὐξήσῃ, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ.

Ἡ Κυβέρνησις δυστυχῶς δὲν ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ἔννοιαν καὶ δὲν ἔδειξεν ἀντίληψιν τῆς βαθείας ἠθικῆς ὄψεως τοῦ πράγματος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ θέσῃ ἡ Κυβέρνησις ὡς βάσιν τοῦ προβλήματος ἦτο τὸ ἐρώτημα: **«Εἶναι ἡ χαρτοπαιξία ὀλέθριον κακὸν διὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν;»** Ἐὰν ὄχι, τότε θὰ ἐδικαιολογεῖτο περίπου ἡ ἁπλῆ φορολογία τῶν χαρτοπαιγνίων, τὴν ὁποίαν ἐνομοθέτησεν. Ἐὰν ἡ χαρτοπαιξία ἦναι πρᾶγμα βλαβερὸν μὲν ἀλλ᾽ ὄχι ὀλέθριον (ὅπως εἶναι λ.χ. τὸ κάπνισμα), ἠδύνατο τὸ κράτος νὰ ἀφήσῃ εἰς ἕκαστον πολίτην τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς βλαβερᾶς ταύτης ἕξεως. Οὐδεὶς ὅμως, καὶ πρὸ πάντων μία κυβέρνησις, δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ χαρτοπαιξία εἶναι πηγὴ **οὐ μόνον ληστείας, ἀλλὰ καὶ τρομερῶν** ἀτομικῶν, οἰκογενειακῶν καὶ κοινωνικῶν **συμφορῶν** ἀπὸ ὑλικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως. Εἶναι ἑπομένως ἕλκος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὑποστῇ ἐγχείρησιν, ὄχι νὰ πλυθῇ ἐξωτερικῶς μὲ σαπουνάδαν. Εἶναι κακόν, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παταχθῇ δι᾽ ἀγρίου διωγμοῦ, ὄχι νὰ νομιμοποιηθῇ δι᾽ ἐκδόσεως ἀδειῶν καὶ εἰσιτηρίων καὶ διὰ συμμετοχῆς τοῦ Κράτους εἰς τὰ ληστρικά του κέρδη. Αἱ εἰσπράξεις τοῦ Δημοσίου Ταμείου ἐκ τῶν χαρτοπαιγνίων δυνάμει τοῦ νέου νόμου θὰ ἦναι χρῆμα ἀνήθικον καὶ κατηραμένον, διότι θὰ ἦναι τὸ τίμημα τῆς ἐξαχρειώσεως τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς καταστροφῆς ἀτόμων καὶ οἰκογενειῶν. Καὶ κανὲν ἠθικὸν καὶ σοβαρὸν κράτος σήμερον δὲν θὰ ἔστεργε νὰ εἰσαγάγῃ τοιοῦτο ῥυπαρὸν καὶ μολυσμένον χρῆμα εἰς τὰ ταμεῖά του.

Ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ ἀοίδιμος Χαρίλαος Τρικούπης ἀντετάσσετο ἀκόμη καὶ εἰς τὰ λαχεῖα τοῦ κράτους· εὗρε μὲν ἀπὸ τοὺς προκατόχους του τὸ λαχεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, εἰς πολὺ περιωρισμένην τότε κλίμακα· ἀλλ᾽ ἠρνεῖτο ἐπιμόνως νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν αὔξησίν του ἢ τὴν ἵδρυσιν ἄλλων λαχείων, διότι ἐθεώρει πάντα τὰ λαχεῖα ὡς εἶδος τυχηροῦ παιγνιδίου, καὶ ἀνεγνώριζε τὴν ὀλεθρίαν ἐπιρροὴν τῶν τυχηρῶν παιγνιδίων ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος τῶν πολιτῶν. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἀπαγορεύεται ἡ ἀποστολὴ λαχείων καὶ διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀκόμη.

Ἀλλὰ περὶ χαρτοπαιγνίων μία ὑπάρχει ὁμόφωνος γνώμη ἁπανταχοῦ τοῦ πε-

πολιτισμένου κόσμου—ὅτι εἶναι ***τρομερὸς κίνδυνος*** *διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος καὶ πρέπει νὰ καταπολεμῶνται διὰ παντὸς μέσου.*

Ἀναγνωρίζομεν πόσον δύσκολος εἶναι ἡ καταπολέμησις αὕτη. Γνωρίζομεν ὅτι εἰς ὅλας τὰς χώρας, παρ᾽ ὅλην τὴν αὐστηρότητα τῶν νόμων, λειτουργοῦν κρύφια χαρτοπαίγνια εἰς κοινωνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς λέσχας καὶ εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας ἀκόμη. Ἐν τούτοις, τὰ χαρτοπαίγνια ταῦτα γρήγορα ἢ ἀργὰ ἀνακαλύπτονται καὶ τιμωροῦνται οἱ θαμῶνες μαζὺ μὲ τοὺς ἰδιοκτήτας· καθίσταται δὲ καὶ δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον διὰ τὸν πολίτην νὰ συχνάζῃ εἰς τοιαῦτα κέντρα. Καὶ τοιουτοτρόπως περιορίζεται εἰς τὸ κατώτατον δυνατὸν ὅριον ἡ μάστιξ αὕτη. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐξακολουθεῖ παρ᾽ ὅλην τὴν αὐστηρὰν καὶ δραστήριον κυβερνητικὴν καταδίωξιν νὰ ὑφίσταται τὸ κατώτατον τοῦτο ὅριον, αὐτὸ δὲν εἶναι ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς φανερᾶς καὶ ἐλευθέρας λειτουργίας τῶν χαρτοπαιγνίων. Μὲ τοιοῦτο ἐπιχείρημα ἠδύνατο κανεὶς ἐξ ἴσου νὰ εἴπῃ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ προφύλαξις καὶ ἀπολύμανσις εἰς τὰς ἐπιδημίας καὶ μεταδοτικὰς νόσους δὲν κατωρθώνει νὰ προλάβῃ ὅλα τὰ κρούσματα, ἄρα εἶναι περιττὴ καὶ πρέπει νὰ καταργηθῇ.

Ἡ καταπολέμησις τῶν χαρτοπαιγνίων, ὡς καὶ τῆς ἀνηθικότητος, δὲν κατορθοῦται διὰ τῆς ἱδρύσεως ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ κράτους χαρτοπαικτικῶν λεσχῶν καὶ οἴκων ἀνοχῆς, οὔτε προστατεύεται διὰ τῶν τοιούτων μέτρων ἡ κοινωνία. Διότι καὶ οἱ σχετικοὶ νόμοι παραβαίνονται διαρκῶς, καὶ ἐκτὸς τῶν φανερῶν καὶ ἀνεγνωρισμένων κέντρων λειτουργοῦν καὶ κρύφια τοιαῦτα.

Ἀλλ᾽ ἐκτὸς τούτου, εἶναι ***ἀνήθικον καὶ ἐξευτελιστικὸν*** *διὰ μίαν κυβέρνησιν καὶ διὰ ἓν πεπολιτισμένον καὶ Χριστιανικὸν ἔθνος νὰ συνθηκολογῇ ἐπισήμως μὲ τὴν διαφθορὰν καὶ νὰ νομιμοποιῇ αὐτήν, καὶ μάλιστα νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰ κέρδη αὐτῆς. Καὶ πρέπει πάντες οἱ χρηστοὶ πολῖται τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐργασθοῦν ὅπως ταχέως καταργηθῇ ὁ ἀπρεπέστατος οὗτος νόμος, ὅστις μόνον ζημίαν ἠθικὴν καὶ καταστροφὰς ὑλικὰς δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν.*

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

διὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον 1922.

Κυριακή, 4 Σεπτεμβρίου.

Ὁ Νεεμίας ἀνοικοδομεῖ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ (Νεεμ. γ'. —ζ'. 14).

Ἐποχή: 444 πρὸ Χριστοῦ. Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐκτίσθη ἐν Ἀθήναις ὁ Παρθενών.

Τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν ὁ Νεεμίας, ἦτο δύσκολον, διότι ὅλοι οἱ **περίοικοι** λαοὶ (Σαμαρεῖται, Ἀμμωνῖται, Ἄραβες, κτλ.) εἶχον συμφέρον νὰ μὴ ἀναλάβῃ πάλιν ἡ Ἱερουσαλὴμ τὴν πρωτεύουσαν θέσιν καὶ δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἄλλοτε. Διὰ τοῦτο ἀντέπραξαν λυσσωδῶς κατὰ τοῦ Νεεμίου διὰ εἰρωνειῶν, διὰ ἀπειλῶν, διὰ ῥαδιουργιῶν, διὰ συνωμοσιῶν καὶ ἄλλων τρόπων. **Ἀλλ᾽ ἡ σύνεσις καὶ**

ἀγρυπνία τοῦ Νεεμίου, ἡ ἀπόλυτος ἀφοσίωσις καὶ πίστις του εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἡ αὐταπάρνησις τῶν Ἰουδαίων, ὑπερενίκησεν ὅλα τὰ τεχνάσματα τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ἔργον συνετελέσθη εἰς διάστημα 52 ἡμερῶν.

Πᾶς Χριστιανὸς ἔχει ἓν τοιοῦτον ἔργον νὰ ἐπιτελέσῃ—τὴν ἀφιέρωσιν καὶ περιφρούρησιν τῆς πνευματικῆς του ζωῆς διὰ τὸν Κύριον. Καὶ ὁ κόσμος, ὅστις μισεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ζητεῖ διὰ παντὸς μέσου—χλευασμῶν, ἀπειλῶν, πειρασμῶν, δελεασμάτων, κτλ.—νὰ παρασύρῃ τὸν Χριστιανὸν εἰς τὸ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ ἔργον τοῦτο, διὰ νὰ μὴ στερεωθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ ἡ πνευματική του ὕπαρξις. Διὰ τοῦτο χρειάζεται ἀσάλευτος πίστις καὶ ἀφοσίωσις πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο, διὰ νὰ νικήσῃ ὁ Χριστιανὸς ὅλας τὰς μεθοδείας τοῦ Πονηροῦ καὶ νὰ λάβῃ τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ Κυρίου του.

Κυριακή, 11 Σεπτεμβρίου.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ (Νεεμ. ή. 1—18).

Ἐποχή : Τὸ ἔτος 444 πρὸ Χριστοῦ.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὁ λαός, ἀσφαλὴς πλέον ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, εἶχε καιρὸν νὰ σκεφθῇ καὶ διὰ τὴν θρησκευτικήν του ἀναζωπύρωσιν. Καὶ σπεύδει «ὡς εἷς ἄνθρωπος» νὰ ζητήσῃ νὰ ἀκούσῃ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, τὸν δοθέντα διὰ τοῦ Μωϋσέως. Τὴν ἀπαίτησιν ταύτην τοῦ λαοῦ ἐξετέλεσεν ἀμέσως ὁ Ἔσδρας, ἀναγνώσας εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ τὸ βιβλίον τοῦ Νόμου, καὶ οἱ Λευῖται ἐξήγουν εἰς τὸν λαὸν τὰ ὅσα ἀνεγίνωσκεν ὁ Ἔσδρας. Καὶ ἐχάρη καὶ ἑώρτασεν ὁ λαὸς διὰ τὸ μέγα τοῦτο γεγονός, ὅτι ἤκουσε καὶ ἐνωτίσθη πάλιν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ του.

Καὶ τὴν σήμερον ὅσοι λαοὶ ἐγκολποῦνται μὲ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ εὐτυχοῦν καὶ προάγονται πνευματικῶς καὶ ὑλικῶς. Μακάριος ὁ λαός, ὅστις ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ Θεῖον θέλημα καὶ ζῇ μὲ τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δύναται νὰ εἴπῃ, μὲ τὸν Δαβίδ : «Πόσον ἀγαπῶ τὸν νόμον Σου ! Ὅλην τὴν ἡμέραν εἶναι μελέτη μου» (Ψάλμ. ριθ'. 97).

Κυριακή, 18 Σεπτεμβρίου.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Μαλαχίου (Μαλαχ. γ'.—δ'. 3).

Ἐποχή : 428 πρὸ Χριστοῦ.

Τὸ βιβλίον τῶν προφητειῶν τοῦ Μαλαχίου, μὲ τὸ ὁποῖον κλείει ἡ Παλ. Διαθήκη, ἔχει ὡς κύριον θέμα τὴν στοργὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαόν Του καὶ προσκαλεῖ τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ ἐπιστρέψουν πρὸς τὸν Κύριον καὶ Θεόν των, μετανοοῦντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποστασίας αὐτῶν. Προαγγέλλει δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου, ὅστις θα καθαρίσῃ τὸν λαὸν Ἰσραὴλ καὶ θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν κρίσιν, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὴν προκειμένην περικοπὴν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τοῦ Μαλαχίου καυτηριάζει τὴν ἀσέβειαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἵτινες δὲν ἀπέδιδον εἰς Αὐτὸν τὰ ὀφειλόμενα καὶ δὲν περιεπάτουν εἰς τὰς ἐντολάς Του. Καὶ τοὺς καλεῖ νὰ Τον δοκιμάσουν καὶ νὰ ἴδουν πῶς εὐλογεῖ τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν.

Ὁ Θεὸς δὲν λησμονεῖ μήτε τοὺς ἀπειθοῦντες εἰς τὸν νόμον Του μήτε τοὺς φυλάττοντας αὐτόν. Καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς Κρίσεως θὰ ἀνοιχθῇ τὸ «βιβλίον τῆς ἐνθυμήσεως» Αὐτοῦ καὶ οἱ ἀσεβεῖς καὶ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοὶ θὰ λά-

βουν τὴν φοβερὰν καταδίκην, ἥτις τοῖς πρέπει. Εἰς τοὺς φοβουμένους δὲ τὸν Κύριον «θέλει ἀνατείλει ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, μὲ ἴασιν εἰς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ».

Κυριακή, 23 Σεπτεμβρίου.

Ἀναθεώρησις τῶν μαθημάτων τῆς τριμηνίας, περὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἐπανόδου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Διήγημα τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

(Συνέχεια)

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μάρκος, ἐπιστρέψας εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εὑρὼν ὅτι ἡ Βιργινία εἶχε φύγει, ἐξαπέστειλε στρατιώτας καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις πρὸς ἀναζήτησίν της, ἀλλ' εἰς μάτην. Οὐδαμοῦ εὗρον τὰ ἴχνη της καὶ οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἐρωτήσῃ εἰς τὴν ἀπέναντι φυλακὴν τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ἔτσι, ἐνῷ ὁ Μάρκος ἔξαλλος ἀπὸ ἀνησυχίαν ἐβημάτιζε πυρέσσων εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἡ Βιργινία εὑρίσκετο, ὡς εἴδομεν, εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν.

Αἴφνης διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου του ὁ Μάρκος ἤκουσε ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῶν Χριστιανῶν μίαν γλυκεῖαν φωνὴν νὰ ψάλλῃ ἕνα ὕμνον. Ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τῆς Βιργινίας καὶ κατελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ὥρμησε μέ τινας στρατιώτας πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς φυλακῆς. Οἱ φρουροὶ τῷ ἤνοιξαν ἀμέσως τὴν θύραν. Καὶ ὁ Μάρκος εὑρέθη πάλιν ἀντιμέτωπος τῆς κόρης, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπα. Αὕτη ἵστατο εἰς τὸ μέσον τῶν ἄλλων Χριστιανῶν καὶ ἔψαλλε μετ' αὐτῶν. Ὁ Μάρκος ἐστάθη εὐλαβῶς πλησίον τῆς θύρας, ἕωσοῦ ἐτελείωσεν ἡ ψαλμῳδία. Τότε ἐπροχώρησε καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Βιργινίαν, τὴν διέταξε μετὰ σεβασμοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

— «Ἄφησέ με, σὲ παρακαλῶ,» τῷ εἶπε τότε ἡ κόρη. «νὰ μείνω ἐδῶ μὲ τοὺς ἀδελφούς μου !»

— «Ἀδύνατον, κυρία,» ἀπεκρίθη ὁ Μάρκος· «εἶμαι προσωπικῶς ὑπόλογος διὰ σὲ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα.»

Εἰς τοῦτο ἡ Βιργινία δὲν ἀντέτεινε πλέον καὶ ἐξῆλθε ὑπὸ συνοδείαν στρατιωτῶν, ἀφοῦ πρῶτον ἀπεχαιρέτησε μετὰ δακρύων τοὺς λοιποὺς φυλακισμένους. Ἐπανελθοῦσα δὲ εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ Μάρκου, ἐνεκλείσθη εἰς ἄλλο δωμάτιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ διαφύγῃ.

Μετ' ὀλίγην ὥραν ὁ Τιγελλῖνος καὶ ὁ Λικίνιος κατέφθασαν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ ἀνακρίνουν τὴν κόρην· μαθόντες δὲ ὅτι πάλιν τὴν παρέλαβεν ὁ Μάρκος καὶ λυσσῶντες διὰ τὴν νέαν αὐτὴν ἀποτυχίαν των, ἀπῆλθον κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Νέρωνος, διὰ νὰ ὑποβάλουν καταγγελίαν κατὰ τοῦ Μάρκου εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὰ διαμερίσματα τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Νέρων δὲν εἶχεν ἀκόμη κατέλθει καὶ οἱ δύο συνωμόται εἰσήχθησαν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν ἀκροάσεων, ὅπου εὗρον πλῆθος αὐλικῶν καὶ ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀνέμενον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ αὐτοκράτορος. Πάντες οὗτοι ἐχαιρέτησαν μὲ σεβασμὸν τὸν ἰσχυρὸν στρατοπεδάρχην τὸν ὁποῖον ἐγνώριζον καὶ ἐφοβοῦντο ὡς ἔμπιστον τοῦ Νέρωνος.

Μετ' ὀλίγα λεπτὰ ἠκούσθη θόρυβος καὶ βοὴ ὁλοὲν πλησιάζουσα. «Ζήτω ὁ μέγας Νέρων! Χαῖρε, ὁ θεὸς Νέρων!» καὶ ἄλλαι παρόμοιαι κραυγαὶ τῶν αὐλικῶν καὶ ἱκετῶν ἔξω εἰς τὸν διάδρομον ἐχαιρέτησαν τὴν ἄφιξιν τοῦ μονάρχου. Ἐπὶ τέλους αἱ μεγάλαι θύραι εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ἤνοιξαν καὶ εἰσῆλθεν ἡ πομπὴ τοῦ αὐτοκράτορος. Προηγεῖτο οὐλαμὸς Αἰθιόπων σωματοφυλάκων, οἵτινες ἦσαν ἐνδεδυμένοι δορὰς λεοπαρδάλεων καὶ ἐκράτουν λόγχας καὶ ἀσπίδας στιλπνάς. Μετ' αὐτοὺς ἐβάδιζον κήρυκες μὲ χρυσᾶς σάλπιγγας, διὰ τῶν ὁποίων ἐσάλπιζον τὸ αὐτοκρατορικὸν θούριον. Κατόπιν ἤρχετο πλῆθος εὐγενῶν αὐλικῶν, οἵτινες ἐβάδιζον ὀπισθοδρομοῦντες καὶ βλέποντες πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα αὐτοὺς αὐτοκράτορα, μὲ ὑποκλίσεις καὶ ἄλλας χειρονομίας ὑπερβολικοῦ σεβασμοῦ. Ὁ Νέρων ἦτο πολυτελῶς ἐνδεδυμένος, ἀλλ' ἡ ὅλη ἐμφάνισίς του ἦτο θηλυπρεπής· ὡς γνωστόν, ὁ θηριώδης αὐτὸς μονάρχης, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς διέτασσεν εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ μὲ τὴν ἐλαχίστην πρόφασιν φόνους τῶν ὑπηκόων του καὶ διαρπαγὰς τῶν περιουσιῶν των, ἀφ' ἑτέρου εἶχε τὴν μανίαν νὰ θεωρῇ τὸν ἑαυτόν του ὡς ἔξοχον ἠθοποιόν, ποιητὴν καὶ μουσουργὸν καὶ νὰ παίζῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς διάφορα δράματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων ἢ καὶ τῆς ἰδικῆς του συνθέσεως. Ἡ μανία αὕτη τὸν ὤθησε νὰ παρουσιασθῇ καὶ εἰς τοὺς μεγάλους ἐν Ἑλλάδι ἀγῶνας καὶ νὰ διαγωνισθῇ. Ἐννοεῖται ὅτι ὡς ἀπόλυτος κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τῶν πολιτῶν ἀνεκηρύχθη νικητὴς εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας τούτους!

Ὁ Νέρων εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀκροάσεων καὶ ἐπροχώρησε βραδέως, δεχόμενος πανταχόθεν τὰς δουλοπρεπεῖς ἐπευφημίας τῶν αὐλικῶν του. Αἴφνης διακρίνει τὸν Τιγελλῖνον καὶ τὸν Λικίνιον καὶ διὰ νεύματος τοὺς διατάσσει νὰ πλησιάσουν· καὶ ἀρχίζει νὰ συζητῇ μετ' αὐτῶν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων, περὶ τοῦ τελευταίου ποιήματός του, περὶ τῶν ἀγώνων καὶ θεαμάτων εἰς τὸ ἱπποδρόμιον καὶ περὶ ἄλλων ἀσημάντων θεμάτων. Κάποιος αὐλικὸς προτείνει εἰς ἐπήκοόν του νὰ ριφθοῦν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τοὺς λέοντας εἰς τὸ ἱπποδρόμιον. Τοῦτο ὑπενθυμίζει εἰς τὸν Νέρωνα τὴν δῆθεν συνωμοσίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐρωτᾷ τὸν Τιγελλῖνον ἐὰν αἱ διαταγαί του περὶ ἐξοντώσεως αὐτῶν ἤρχισαν νὰ ἐκτελῶνται. Αὐτὴ ἦτο ἡ εὐκαιρία, τὴν ὁποίαν ἐπεζήτει ὁ πονηρὸς καὶ ἀχρεῖος στρατοπεδάρχης διὰ νὰ διαβάλῃ τὸν Μάρκον.

«— Μεγαλειότατε,» εἶπεν ὑποκλινόμενος βαθέως, «ἐγὼ καὶ ὁ Λικίνιος ἐδῶ ἐπράξαμεν ὅ,τι ἠδυνάμεθα διὰ τὴν ἐξόντωσιν τῶν τεράτων αὐτῶν, ἅτινα διαρ-

κῶς συνωμοτοῦν ἐναντίον τῆς ζωῆς σου. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὑπάρχουν ἄλλοι, ποῦ δὲν πράττουν τὸ καθῆκόν των.»

—«Ἄλλοι! Ποῖοι ἄλλοι; Ποῖος τολμᾷ νὰ ἀδρανῇ ὅταν ὁ Καῖσαρ διατάσσει;» ἐβροντοφώνησεν ὁ Νέρων, ὅστις ἔζη ὑπὸ τὸν διαρκῆ φόβον τῆς δολοφονίας.

Ὁ Τιγελλῖνος ἐσιώπησε σκυμμένος καὶ κινῶν θλιβερῶς τὴν κεφαλήν.

— Ὁμίλησε! Ἐξηγήσου! Σὲ διατάσσω!» ἔκραξεν ὁ μονάρχης.

— «Μὴ μοῦ ζητεῖς νὰ ὀνομάσω κανένα», ἀπεκρίθη ὁ Τιγέλλῖνος μὲ προσποίητην ἐπιφυλακτικότητα.

— «Πῶς! νὰ κινδυνεύῃ ἡ ζωὴ τοῦ Καίσαρος, διότι σὺ δὲν θέλεις νὰ προδώσῃς κανένα ἀμελῆ συνάδελφόν σου; Τότε προδίδεις ἐμέ! Ποῖος εἶναι; Σὲ διατάσσω ἐπὶ τοῦ ὅρκου σου!»

— «Ἀφοῦ διατάσσεις, Μεγαλειότατε, δὲν ἠμπορῶ παρὰ νὰ ὑπακούσω. Ὁ διοικητὴς Μάρκος...»

Ὁ Νέρων διέκοψε τὸν Τιγελλῖνον, κραυγάζων·

— «Ὁ Μάρκος! Ὄχι δά! Πρόσεχε τί λέγεις, διότι ὁ Μάρκος εἶναι ὁ καλλίτερός μου ἀξιωματικός.»

—«Ὁ Λικίνιος ἐδῶ εἰμπορεῖ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ὅσα θὰ εἴπω», ἀπεκρίθη ὁ Τιγελλῖνος· «ὁ Μάρκος μὲ ἠμπόδισεν ὅταν, χάριν τῆς ἀσφαλείας τῆς ἱερᾶς σου ζωῆς, ὑπέβαλα εἰς ἀνάκρισιν καὶ βασανιστήρια ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Χριστιανοὺς —ἕνα παιδάριον— διὰ νὰ τὸν κάμω νὰ ὁμολογήσῃ ποῦ συνέρχονται οἱ συνωμόται. Ἐπίσης μᾶς ἐπῆρεν ἀπὸ τὰ χέρια μίαν κόρην, ἡ ὁποία εἶναι ἐκ τῶν κορυφαίων ἐδῶ Χριστιανῶν, καὶ τὴν ἀπέλυσεν. Ἡμεῖς τὴν συνελάβομεν πάλιν καὶ τὴν ἐκλείσαμεν εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τοὺς ἄλλους συνενόχους της καὶ ἰδοὺ πρὸ μιᾶς ὥρας, ὑπῆγε καὶ τὴν ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν φυλακήν. Ὁ Μάρκος, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν ἀσφάλειάν σου..» Ἐδῶ αἴφνης διέκοψεν ὁ Τιγελλῖνος τὴν καταγγελίαν του, διότι ἀντελήφθη ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Ποππαία καὶ ἡ ὡραία Ἀντωνία εἶχον εἰσέλθει ἀθορύβως καὶ ἐστέκοντο ἀκούουσαι τὰ ὅσα ἔλεγε. Καὶ ἀντελήφθη ἐπίσης ὅτι ἡ Ποππαία τὸν ἐκύτταζε μὲ βλέμμα ἐχθρικὸν καὶ ἀπειλητικόν, τὸ ὁποῖον τὸν ἔκαμε νὰ τὰ χάσῃ πρὸς στιγμήν, μὴ γνωρίζων τὸν λόγον.

Ὁ Νέρων, βλέπων τὸν Τιγελλῖνον εἰς ἀμηχανίαν καὶ κυττάζοντα πλαγίως, ἐστράφη νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει. Ὅταν εἶδε τὴν Ποππαίαν, μὲ κραυγὴν ἀνακουφίσεως ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας της. Ἡ παραμικρὰ ὑποψία περὶ συνωμοσίας κατὰ τῆς ζωῆς του ἦτο πάντοτε ἱκανὴ νὰ τὸν ρίψῃ εἰς παραφορὰς ὀργῆς καὶ τρόμου, κατὰ τὰς ὁποίας ἐψέλλιζεν ἀσυναρτήτους διαταγὰς περὶ θανατώσεως ὅλων ὅσους ὑπωπτεύετο. Ἡ ἁπλῆ σκέψις, ὅτι ὁ Μάρκος ἦτο ἔνοχος ἀμελείας περὶ τὴν φρούρησιν τοῦ ἱεροῦ του προσώπου, τὸν εἶχεν ἀναστατώσει καὶ ἴσως θὰ προέβαινεν ἀμέσως εἰς καμμίαν τερατώδη ἀπόφασιν ἐναντίον τοῦ διοικητοῦ, ἂν μὴ ἐπενέβαινεν ἡ Ποππαία.

— «Ὦ, ἀγάπη μου»; ἐφώναξεν ὁ Νέρων, «ἦλθες εἰς κατάλληλον στιγμήν! Ἰδοὺ ὅτι ὑπάρχει προδοσία ἐναντίον μας!».

— «Προδοσία ;» ἠρώτησεν ἡ αὐτοκράτειρα· «Ποῖος τὸ λέγει ;» Καὶ ἐκάρφωσε τὸ βλέμμα της εἰς τὸν Τιγέλλῖνον, μὲ τόσην ἔκφρασιν ὀργῆς καὶ ἀπειλῆς ὥστε νὰ τὸν κάμῃ νὰ τρέμῃ.

— «Νά, ὁ Τιγελλῖνος ἐδῶ κατηγορεῖ τὸν Μάρκον...».

— «Περὶ προδοσίας ;» πάλιν ἠρώτησεν ἡ Ποππαία μὲ τόνον τόσον περιφρονητικόν, ὥστε ὁ Τιγελλῖνος ἔσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ τρέμων·

— «Ὄχι προδοσίας, Μεγαλειότατε, ἀλλὰ—ἀλλὰ—».

— Ἀλλὰ τί λοιπόν ;» ἠρώτησε μὲ θυμὸν ὁ Νέρων· «τί ἄλλο παρὰ προδότης εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος προστατεύει ἐκείνους ποῦ συνωμοτοῦν ἐναντίον τῆς ζωῆς τοῦ Καίσαρος ;»

— «Ἐδῶ ὑπάρχει παρεξήγησις, Καῖσαρ», εἶπεν ἡ Ποππαία μὲ ἠρεμίαν, κυττάζουσα σταθερῶς τὸν Τιγελλῖνον. «Ἐγὼ γνωρίζω ὅλην τὴν ἱστορίαν, καὶ ἦλθα μάλιστα ἀκριβῶς διὰ νὰ λάβω τὴν ἄδειάν σου νὰ τακτοποιήσω τὴν ὑπόθεσιν. Φαίνεται ὅτι ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἀφοσίωσις τοῦ κ. στρατοπεδάρχου τὸν ἔκαμαν νὰ παραστήσῃ ὑπερβολικώτερον ἕνα σφάλμα τοῦ Μάρκου.»

— «Τί σφάλμα ; Τί ἔκαμεν ἐπὶ τέλους ;» ἠρώτησεν ὁ Νέρων, τοῦ ὁποίου τὰ νεῦρα ἀκόμη δὲν εἶχον κατευνασθῆ.

— «Ὁ Μάρκος εἶναι νέος καὶ σαγηνεύεται εὐκόλως ἀπὸ εὔμορφες γυναῖκες. Ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς Χριστιανούς, ἐφείσθη μόνον μιᾶς κόρης, τῆς ὁποίας ἡ εὐμορφιὰ τὸν ἐδελέασε πρὸς στιγμήν !»

— «Μιᾶς κόρης ; Μόνον αὐτῆς ; ἠρώτησεν ὁ Νέρων μὲ φανερὰν ἀνακούφισιν.

— «Ναί,» ἀπήντησεν ἡ Ποππαία· «ἔτσι εἶναι, Τιγελλῖνε, ναὶ ἢ ὄχι ;» Καὶ πάλιν τὸν ἐκάρφωσε μὲ βλέμμα τόσον ἀπειλητικόν, ὥστε ὁ Τιγελλῖνος θορυβηθεὶς ἔσπευσε νὰ ἀπαντήσῃ·

— «Ναί, Μεγαλειοτάτη, ναί !»

— «Μόνον μία κόρη ! Τοῦτο δὲν εἶναι σπουδαῖον. Ἐν τούτοις μία κόρη...» καὶ ὁ Νέρων ταῦτα λέγων, ἐκύτταξε τριγύρω μὲ φοβισμένον βλέμμα.

— «Ἠμπορεῖ νὰ ἦναι ἐπικίνδυνος», εἶπεν ἡ αὐτοκράτειρα. «Διὰ τοῦτο σὲ συμβουλεύω, ἀγαπητέ, νὰ διατάξῃς τὸν Τιγελλῖνον νὰ παραλάβῃ τὴν κόρην αὐτὴν ἀπὸ τὸν Μάρκον καὶ νὰ τὴν δικάσῃς σὺ ὁ ἴδιος!» Αὐτὸ ἦτο τὸ πανοῦργον σχέδιον τῆς Ποππαίας. Νὰ μὴ τιμωρηθῇ ὁ Μάρκος, ἀλλὰ νὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ Βιργινία καὶ νὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας αὐτῆς τῆς ἰδίας διὰ τὰ περαιτέρω.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ

Ὁ μαχόμενος στρατός μας θέλει Εὐαγγέλια.

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντὰ τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς»;

Μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ἐξήτασα καὶ μεταξὺ τῶν συναδέλφων μου εἰς τὸ μέτωπον καὶ μεταξὺ τῶν εἰς τὰ μετόπισθεν, τί πρᾶγμα δύναται νὰ τοὺς δώσῃ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὰ δεινοπαθήματα καὶ τὰς στερήσεις, τὰς ὁποίας ὑφίστανται ὡς ἐκ τῆς ἐκστρατείας. Καὶ εὗρον ὅτι πλεῖστοι, πάμπολλοι, καὶ ἐκ τῶν μαχομένων καὶ ἐκ τῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἐκ τῶν τραυματιῶν καὶ ἀσθενῶν εἰς τὰ νοσοκομεῖα ζητοῦν τὸ Εὐαγγέλιον. Ἀπ' αὐτὸ περιμένουν καὶ παρηγορίαν καὶ φῶς καὶ θάρρος καὶ ἀνακούφισιν ψυχικήν. Δυστυχῶς, ἐλάχιστοι εἶναι κάτοχοι τοῦ πολυτίμου αὐτοῦ βιβλίου, καὶ ὅσοι δὲν τὸ ἔχουν, τὸ δανείζονται ἀπὸ τοὺς ἔχοντας.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθῇ αὐτὴ ἡ ἔλλειψις; Δὲν εἶναι ἐντροπὴ ὁ Χριστιανὸς στρατιώτης νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸν πόλεμον χωρὶς τὸ βιβλίον τῆς πίστεώς του; Νὰ βαδίζῃ πρὸς τὸν θάνατον χωρὶς τὸν λύχνον τοῦτον, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μόνος δυνάμενος νὰ τοῦ δώσῃ ἀκτῖνα φωτὸς καὶ ἐνισχύσεως πνευματικῆς καὶ θάρρους;

Διατὶ δὲν εὑρέθη κανεὶς νὰ μᾶς στείλῃ Ἱερὰς Γραφὰς καὶ Εὐαγγέλια; Ποῦ εἶναι οἱ βιβλιοπῶλαι τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας; Θὰ ἐπουλοῦσαν χιλιάδας τεύχη μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν, διότι πολλοὶ ζητοῦν νὰ ἀγοράσουν καὶ δὲν εὑρίσκουν.

Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ ὑψώσητε φωνὴν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Μέσα εἰς τὰ ἑκατομμύρια Εὐαγγελίων, ποῦ τυπώνουν κάθε ἔτος αἱ Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι, μποροῦν, νομίζω, νὰ διατεθοῦν καὶ ὀλίγαι χιλιάδες διὰ τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν.

Μεθ' ὑπολήψεως
Φιλ. Κ. Μανωλικάκης.
5η Μεταγωγ. Διμοιρία Αὐτοκινήτων
Ἰ. Ἰ. 924.

Σημ. «Ἀστέρος». Εὐχαριστοῦμεν τὸν γράψαντα τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴν διὰ τὰς ὑποδείξεις του· καὶ θέλομεν ἀμέσως προβῇ εἰς τὴν κατάλληλον ἐνέργειαν, ὅπως εἰ δυνατὸν πληρωθῇ αὐτὸ τὸ φοβερὸν κενὸν τῆς ἐλλείψεως Εὐαγγελίων μεταξὺ τῶν γενναίων μαχητῶν καὶ ὑπερασπιστῶν τῆς Πατρίδος.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μας εἰς τὴν νέαν διατίμησιν τῶν βιβλίων καὶ φυλλαδίων μας (βλέπε 4ην σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου). Ἐπειδὴ θὰ παραστῇ ἀνάγκη τὸ ἐρχόμενον ἔτος νὰ γίνουν ἀνατυπώσεις διαφόρων ἐκ τῶν βιβλίων καὶ φυλλαδίων τούτων, τὰ δὲ ἔξοδα χάρτου καὶ τυπογραφικῶν εἶναι σήμερον ὑπέρογκα, οὔτε ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ ἐλαττωθοῦν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀναγκαζόμεθα νὰ αὐξήσωμεν τὰς τιμὰς ὅλων τῶν ἐκδόσεών μας, ὥστε νὰ ἦναι κάπως πλέον ἀνάλογοι πρὸς τὰς σημερινὰς τιμὰς τῶν βιβλίων ἐν γένει. Καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν συγκρινόμεναι πρὸς τὰ τιμολόγια τῶν βιβλιοπωλείων, αἱ τιμαὶ τῶν ἰδικῶν μας βιβλίων πάλιν εἶναι μετριώτεραι. Ἐπίσης δηλοῦμεν ὅτι πρέπει ὁ παραγγέλλων τι ἐκ τῶν βιβλίων καὶ φυλλαδίων τούτων νὰ μᾶς ἀποστέλλῃ, μαζὺ μὲ τὴν ἀξίαν, καὶ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη.